

Universiteit
Leiden

The Netherlands

De verzamelwoede van Martinus van Marum (1750-1837) en de ouderdom van de aarde. Herkomst en functie van het Paleontologisch en Mineralogisch Kabinet van Teylers Museum

Sliggers, B.C.

Citation

Sliggers, B. C. (2017, March 30). *De verzamelwoede van Martinus van Marum (1750-1837) en de ouderdom van de aarde. Herkomst en functie van het Paleontologisch en Mineralogisch Kabinet van Teylers Museum*.

Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/47851>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/47851>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Hoofdstuk 14

BIBLIOGRAFIE

A

- Agricola, Georgius, *De Natura Fossilium Lib. X*, Bazel 1546.
- Ahrlrichs, Erhard, 'Albertus Seba', (Monographie des berühmten Apothekers und Naturaliensammlers aus Ostfriesland), *Ostfriesische Familienkunde* 6, Aurich 1986.
- Aldrovandi, U., *Musaeum metallicum in libros IV*, Bologna 1648.
- Alexander, D., 'Leonardo da Vinci and fluvial geomorphology', in: *American Journal of Science* 282, 1982, p. 735-755.
- Allen, Don Cameron, *The legend of Noah. Renaissance Rationalism in Art, Science and Letters*, University of Illinois Press, 1949.
- Andreae, J.G.R., *Briefe aus der Schweiz nach Hannover Geschrieben, in dem Jahre 1763*, Zürich /Winterthur 1776.
- Anglesea, Martyn & John Preston, 'A philosophical landscape. Susanna Drury and the Giant's Causeway', in: *Art History* 3 (3), 1980, p. 252-273.
- Armstrong, Alan W., (red.). *Forget not Mee & My Garden. Selected Letters, 1725-1768 of Peter Collinson, F.R.S.*, Philadelphia 2002.
- Arnold, Ken, *Cabinets of the curious: Looking back at early English Museums*, Ashgate 2006.
- Arpots, Robert, *Vrank en Vry. Johannes Le Francq van Berkhey (1729-1812)*. Nijmegen, 1990.
- Ashworth Jr., William B., 'Natural History and the Emblematic World View', in: David C. Lindberg & Robert S. Westman (red.), *Reappraisals of the Scientific Revolution*, Cambridge, Cambridge University Press, 1990, p. 303-332.
- Authier, André, *Early Days of X-ray Crystallography*, Oxford 2013.

B

- Baggerman, Arianne, 'Looplezen' rond 1800. Kinderen en het Boek der Natuur', in: *Literatuur zonder leeftijd*, jrg. 16, Den Haag 2002, p. 188-209.
- Baier, J.J., *Oryktographia Norica, sive rerum fossilium et ad minerale regnum pertinentium, in territorio Norimbergensi eiusque vicinia observatarum succincta descriptio*, Neurenberg 1708.
- Bakker, J.A., *Megalithic Research in The Netherlands, 1547-1911*, Leiden 2010.
- Bardet, N. en J.W.M. Jagt, 'Mosasaurus hoffmanni, le 'Grand Animal fossile des Carrières de Maestricht': deux siècles d'Histoire', in: *Bull. Mus. National d'Histoire naturelle*, (4) C18/4, Parijs 1966, p. 569-593.
- Barin, Théodore, *Le Monde naissant, ou la Création du monde démontrée par des principes très simples et très conformes à l'histoire de Moïse, Genes. chap. I et II*, Utrecht 1686.
- Bartram, John, *Observations on the Inhabitants, Climate, Soil, Rivers, Productions, Animals, and other Matters Worthy of Notice, made by Mr. John Bartram in his Travels from Pennsylvania to Onondaga, Oswego, and the Lake Ontario, in Canada*, Londen 1751.
- Baucon, A., 'Leonardo da Vinci, the founding father of ichnology', in: *Palaios* 25(6), 2010, p. 361-367.
- Beckmann, H., *De verkoop van de schilderijenverzameling van Arnout Leers, heer van Ameide, schepen van de stad Rotterdam en directeur van de Levantsche handel*, Master thesis Letteren, Amsterdam 2008.
- Beekman, E.M., Georgius Everardus Rumphius, *The Ambonese Curiosity Cabinet*, Yale University Press, New Haven/Londen 1999.

- Beer, Liang de, 'Voor iedere vriend van de wetenschap. Het publiek van het naturaliënkabinet van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen in de jaren 1772–1830', in: *Studium* 7 (1), 2014, p. 19–35.
- Beinlich, Horst & Christoph Daxelmüller, *Magie des Wissens: Athanasius Kircher 1602-1680: Universalgelehrter, Sammler, Visionär*, tentoonstellingscatalogus Universiteit van Würzburg, 2003.
- Bekker E. en A. Deken, *Historie van den Heer Willem Leevend*, Den Haag 1784.
- Bell jr., W.J., 'A box of Old Bones: A note on the identification of the Mastodon', in: *Proceedings of the American Philosophical Society*, vol. 93, p. 169-177.
- Bell jr., *Whitfield Jenks, Patriot-improvers: 1743-1768. Biographical sketches of members of the American Philosophical Society*, deel I, 1997.
- Belloni, Luigi, 'Aus dem Briefwechsel zwischen Herman Boerhaave und Johann Jakob Scheuchzer', in: *Circa Tillam. Studia Historia Medicinae Gerrit Arie Lindeboom septuagenario oblata*, Leiden 1974, p. 83-106.
- Bergvelt, E. & R. Kistemaker (red.), *De wereld binnen handbereik. Nederlandse kunst- en rareiteitenverzamelingen 1585-1735*, publicatie en catalogus gelijknamige tentoonstelling Amsterdams Historisch Museum, Amsterdam 1992.
- Bergvelt, E., e.a. (red.), *Schatten in Delft. Burgers verzamelen 1600-1750*, Zwolle/Delft 2002.
- Beringer, J.B.A., *Lithographiae Wirceburgensis, ducentis lapidum figuratorum, a potiori insectiformium, prodigiosis imaginibus exornatae specimen primum*, Würzburg 1726.
- Berkel, K. van, Inleiding: Een ontmantelde metafoor. Over de geschiedenis van het conflict tussen geloof en wetenschap in: themanummer 'Geloof en natuurwetenschap in Nederland', *GeWiNa* 17 (2), 1994, p. 5-15.
- Berkel, K. van, 'Citaten uit het boek der natuur. Zeventiende-eeuwse Nederlandse naturaliënkabinetten en de ontwikkeling van de natuurwetenschap', in: E. Bergvelt & R. Kistemaker (red.), *De wereld binnen handbereik. Nederlandse kunst- en rareiteitenverzamelingen, 1585-1735*, Amsterdam 1992, p. 171-177.
- Berkel, K. van, *De stem van de wetenschap. Geschiedenis van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen*, deel 1, 1808-1914, Amsterdam 2008.
- Berkel, K. van, 'Arm Franeker', Adriaan Gilles Camper en het echech van de lobby voor de Franeker universiteit', in: Piet Bakker; Goffe Jensma e.a. (red.), *De Vrije Fries. Verdwenen maar niet vergeten. Themanummer rond de opheffing van de academie van Franeker in 1811*, 2011, p. 67-82.
- Berkel, K. van e.a. (red.), *A history of Science in the Netherlands. Survey, Themes and Reference*, Leiden 1999.
- Berkel, K. van en B. Ramakers (red.), *Petrus Camper in context. Science, the arts, and society in the eighteenth-century Dutch Republic*, Hilversum 2015.
- Berkeley, Edmund en Dorothy Smith Berkeley (red.), *The Correspondence of John Bartram 1734–1777*, Gainesville 1992.
- Berkeley, Edmund & Dorothy Smith Berkeley, *John Clayton: pioneer of American botany*, Univ. North Carolina, 2012.
- Bertram, J.F., *Anfangs-Lehren der Historie der Gelehrsamkeit, Sammt einem Discurs uber die Frage, ob es ratsam sey, Historiam literariam auf Schulen und Gymnasiis zu tractiren*, Braunschweig 1730.
- Bertrand, Elie, *Mémoire sur la structure intérieure de la terre*, Zürich 1752.
- Bertsch McGrayne, Sharon, *Prometheans in the lab: chemistry and the making of the modern world*, 2002.

- Beukers, H., 'De tijdschriften van Willem van Ranouw', in: *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* 125 (1981), p. 1613-1617.
- Beijerinck F. en M.G. de Boer (red.), *Het dagboek van Jacob Bicker Raye 1732-1772*, Amsterdam 1935.
- Bidaux, R.A. en R.E. Bentley, 'An introduction to mineral label collecting', in: *The Mineralogical Record*, Tuscon 1981.
- Bierenbroodspot, G., 'In de ban van de berg. Twee eeuwen klimmen op de Mont Blanc', in: *Teylers Magazijn Extra 2*, bij gelijknamige expositie in Teylers Museum, Haarlem 1990.
- Bierens de Haan, J.A., *De Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen 1752-1952*, Haarlem 1970.
- Bijl, A.N. van der, *De malacologische collectie van Artis 1838-1900*, scriptie Reinwardt Academie, Amsterdam 1992.
- Bleibtreu, Leopold, *Bergmännische Nachrichten über den Bleyberg im Rördepartement*, in: *Schriften der Herzoglichen Societät für die gesammte Mineralogie zu Jena* 2, 1806, p. 77-110.
- Bleker, Otto en Frank Lequin, *Ferdinand Dejean (1731-1797), VOC-chirurgijn, wereldburger en opdrachtgever van Mozart*, Wormerveer 2012.
- Blumenbach, Johann Friedrich, 'Beyträge zur Naturgeschichte der Vorwelt', in: *Magazin für den neuesten aus der Physik und Naturgeschichte* 6 (4) 1790, p. 1-6.
- Blumenbach, J.F., *Handbuch der Naturgeschichte*, Göttingen, vijfde editie, 1797.
- Boccone, Paul, *Natuurkundige Naspeuringen op proef- en waerneemingen gegrond, zynde behalven een uitvoerige navorsing van den groey der planten, zo betreffende derzelver brgin, voortgang als volmakinge ook een bestipt onderzoek der wonderbare versteeningen van verscheide lighamen;* (etc.), Amsterdam 1744.
- Boddaert, Pieter, *Kort begrip van het zamenstel der natuur van den heer C. Linnaeus, met zeer veele soorten vermeerdert*, Utrecht, 2 delen, 1772-1773
- Boddaert, Pieter, *Natuurkundige beschouwing der Dieren, in hun inwendig zamenstel, eigenschappen, huishouding*, enz., Utrecht 1778
- Boddaert, Pieter: *Proeve eener natuurkundige beschouwing van den aardbol, door P. Boddaert,... benevens de waarnemingen over den oirsprong der bergen en de verandering op den aardbol voorgevallen, vooral ten opzigte van Rusland, voorgelezen in de algemeene vergadering der keiserlyke Academie van Wetenschappen te St. Petersburg*, door P. S. Pallas, [...] uit het Fransch vertaald, en met Aanmerkingen voorzien, Den Haag 1778.
- Boddaert, Pieter, *Systema Mineralogicum. Zaamenstel der Delfstoffen*, 4 delen, 1789.
- Boeseman, M., 'De zoölogische bijdragen van Johan Maurits en zijn medewerkers', in: *Zo wijd de wereld strekt*, tentoonstellingscatalogus Mauritshuis, Den Haag 1979, p. 168-181.
- Boeseman, M. en W. de Ligny, 'Martinus Houத்துyn (1720-1798) and his contributions to the natural sciences, with emphasis on zoology', in: *Zoologische Verhandelingen* 349, juni 2004.
- Boeseman, M., 'The vicissitudes and dispersal of Albertus Seba's zoological specimens', in: *Zoologische Mededelingen* 44, 1970, p. 177-206.
- Bonn, Andreas, 'Verhandeling over de Mastodonte, of Mammoth van den Ohio. Ter geleide eener nauwkeurige afbeelding van het geraamte van dit dier', in: *Natuurkundige Verhandelingen van de Koninklijke Maatschappij der Wetenschappen* IV, 1809.
- Bonanno A. en P. Militello, 'Interconnections in the Central Mediterranean. The Maltese Islands and Sicily in History', in: *Proceedings of the Conference St Julians*, Malta 2007.

- Bonnet, Charles, *Considerations sur les corps organisées*, Amsterdam 1762.
- Boon Mesch, H. van der, 'Lofrede op Sebaldus Justinus Brugmans', in: *Werken der Hollandsche Maatschappij van Fraaije Kunsten en Wetenschappen* 7, Leiden, 1825.
- Borlase, William, *Observations on the Antiquities, Historical and Monumental, of the County of Cornwall*, Oxford 1754.
- Borlase, William, *The Natural History of Cornwall*, Oxford 1758.
- Borssum Buisman, Jan Hendrik van, e.a., 'Teyler' 1778-1978. *Studies en bijdragen over Teylers Stichting naar aanleiding van het tweede eeuwfeest*, Haarlem/Antwerpen 1978.
- Bos, Pauline, 'Rariteiten op Reis. De invloed van Albertus Seba's contacten met reizigers op de totstandkoming van zijn rariteitenkabinet', in: *Studium* 8 (1), p. 1-17.
- Boscani-Leoni, Simone, 'La ricerca sulla montagna nel Settecento sotto nuove prospettive: il network angloelvetico-alpino', in: *Histoire des Alpes*, 12, 2007, p. 201-213.
- Boschung, Urs, *Johannes Gessner (1709-1790): der Gründer der Naturforschenden Gesellschaft in Zürich: seine Autobiographie – aus seinem Briefwechsel mit Albrecht von Haller*, Zürich 1996.
- Bots, J., *Tussen Descartes en Darwin. Geloof en Natuurwetenschap in de achttiende eeuw in Nederland*, Assen 1972.
- Bots, Hans en Rob Visser, 'Correspondance, 1785-1787, de Petrus Camper (1722-1789) et son fils Adriaan Gilles Camper (1759-1820)', in: *Lias* 28, 2001.
- Brard, Cyprien-Prospere, *Nouveaux élémens de minéralogie, ou, Manuel du minéralogiste voyageur*, Parijs 1824.
- Bray, William (red.), *The diary of John Evelyn*, vol. 1, Londen 1936.
- Breda, J.G.S. van, *Levens-schets van Adriaan Gilles Camper*, Gent 1825.
- Brenot, Anne-Marie, 'Les voyageurs français au Pérou au XVIIIe siècle', in: P.A. Colin (red.), *Des européens dans l'Amérique coloniale et aux Caraïbes, XVIe-XIXe*, in: *Revue d'histoire moderne et contemporaine*, deel 35 (2), 1988, p. 240-261.
- Breyne, J.P., 'A letter from John Phil. Breyne, M.D.F.R.S to Sir Hans Sloane, Bart. Pres. R.S. with observations and a description of some Mammoth Bones dug up in Siberia, proving them to have belonged to Elephants', in: *Philosophical Transactions* 40, 1737, p. 124-138.
- Bromelius, Magnus, *Mineralogia eller inledning til nödig kunskap at igenkienna... allahanda bergarter*, Stockholm 1730.
- Brooke, J.H., *Science and religion. Some historical perspectives*, Cambridge 1991.
- Brown, Janet, 'Noah's Flood, the Ark, and the Shaping of Early Modern Natural History', in: David C. Lindberg & Ronald L. Numbers (red.), *When Science & Christianity meet*, The University of Chicago Press, Chicago /Londen 2003, p. 111-138.
- Brückmann, Franz Ernst, *Magnalia Dei in Locus Subterraneis, oder Unterirdische Schatz-Kammer*, Braunschweig 1727-1730.
- Brückmann, Franz Ernst, *Epistolae* (1726-1753).
- Brückmann, U.F.B., *Abhandlung von Edelsteinen*, Braunschweig 1773.
- Bruckmann, U.F.B., *Urban Friedrich Benedict Brückmanns gesammelte und eigene Beyträge zu seiner Abhandlung von Edelsteinen*, Braunschweig 1783.
- Benedikt Brückmann, U.F.B., *Ueber den Sarder Onyx und Sardonyx*, Braunschweig 1801.

- Brouwer, G.A., *Historische gegevens over onze vroegere ornithologen en over de avifauna van Nederland*, Leiden 1954.
- Brugmans, S.J., *De lithologia Groningana, juxta ordinem wallerii digesta, cum synonymis aliorum, imprimis linnaei et cronstedii*, Groningen 1781.
- Brunner, Bernd, *Wie das Meer nach Hause kam: die Erfindung des Aquariums*, Berlin 2003
- Bruun-Neergaard, T.C., 'Ueber den Hauyn (la Hauyne), eine neue mineralische Substanz', in: *Journal of Chemical Physics*, 4 (1807), p. 417-429.
- Bruyn, J.G. de, 'Een geologisch rapport uit de Franse tijd', in: *Grondboor & Hamer* 24 (4), 1970, p. 94-99.
- Bruyn, J.G. de, 'Geestelijke Natuurkunde', in: *Grondboor & Hamer*, 26 (6), 1972, p. 166-174.
- Bruyn, J.G. de, *Inventaris van de prijsvragen uitgeschreven door de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen 1753-1917*, Haarlem/Groningen 1977.
- Brydone, Patrick, *Reize door Sicilië en Maltha*, Amsterdam 1774.
- Buch, Leopold von, 'Üeber das Vorkommen des Tremoliths in Norden', in: *Magazin für die neuesten Entdeckungen in der gesammten Naturkunde der Gesellschaft Naturforschender Freunde zu Berlin*, 1809, p. 172-175.
- Buchoz, P.J., *Les dons merveilleux et diversement coloriés de la nature dans le règne végétal, ou collection de plantes precieusement coloriés pour servir à l'intelligence de l'histoire générale et oeconomique des trois règnes, par Mr Buc'hoz, médecin botaniste et de quartier de Monsieur*, Parijs 1782.
- Buckland, William, *Reliquiae Diluvianae; or, Observations on the Organic Remains Contained in Caves, Fissures, and Diluvial Gravel and on Other Geological Phenomena Attesting the Action of an Universal Deluge*, Londen 1823.
- Buffon, Georges-Louis Leclerc de, *L'Histoire Naturelle, générale et particulière, avec la description du Cabinet du Roi*, eerste 3 delen Parijs 1749
- Buffon, Georges Louis Leclerc de, *Les époques de la nature*, Parijs 1778.
- Buffon, Georges Louis Leclerc de, *Histoire Naturelle des Mineraux*, Parijs 1783.
- Buffon, Georges Louis Leclerc de, 'Verhandeling over de Historie en Beschouwing van den Aardkloof', 'Bewyzen voor de Beschouwing van den Aardkloof', in: *De Algemeene en Byzondere Natuurlyke Historie.*, Amsterdam, 1773, p. 33-307.
- Burke, J.G., 'Karl Cäsar von Leonhard', in: *Dictionary of Scientific Biography*, vol. 8, 1973, p. 245-246.
- Burtin, Francois Xavier, *Voyage minéralogique de Bruxelles par Wavre à Court-Saint-Etienne*, Haarlem 1781.
- Burtin, Francois Xavier, *Des bois fossiles découverts dans les différentes parties des Pays-Bas*, Haarlem 1781.
- Burtin, Francois Xavier, 'Réponse à la question physique, proposé par la Societé de Teyler, sur les révolutions générales, qu'a subies la surface de la terre, et sur l'ancienneté de notre globe', in: *Verh. Teylers Tweede Genootschap*, 8, 1790, p. 1-212, gevolgd door de Nederlandse vertaling: 'Over de algemeene omkeeringen aan de oppervlakte der aarde, en over de oudheid van onze aardkloof --- in het oorspronglyk fransch met de nederduitsche vertaaling ... uitgegeven door Teylers Tweede Genootschap', Haarlem.
- Buttner, David Sigismund August, *Rudera Diluvii Testes, i.e. Zeichen und Zeugen der Sündfluth*, Leipzig 1710.
- Bijbel met deuterocanonieke boeken*, uitgave NBG, Heerenveen, 2004.

C

- Cacoigne, John, *Joseph Banks and the English Enlightenment. Useful knowledge and polite culture*, Cambridge 1994.
- Callaway J.M. en E.L. Nicholls, *Ancient marine reptiles*, San Diego/Londen 1997.
- Caltran, T. en R. Zorzini, *Bolca ed il suo territorio*, Verona 1998.
- Caminada, P., *Das abenteuerliche Leben des Forschungsreisenden Déodat de Dolomieu 1750 - 1801*, Halle 2006.
- Camper, A.G., 'Sur les ossements fossiles de la Montagne de St. Pierre à Maestricht', in: *Journal de Physique*, 51, 1800, p. 279-291.
- Camper, A.G., Over den oorsprong der uitgedolven beenderen van den St. Pietersberg, bij Maastricht, in: *Natuurkundige Verhandelingen van de Bataafsche Maatschappij der Wetenschappen*, deel 1, 2e stuk, 1801, p. 169-198.
- Camper, Adriaan Gilles, *Description succincte du musée de Pierre Camper*, Amsterdam 1811.
- Camper, Petrus, 'Dissertatio de cranio rhinocerotis africana, cornu gemino', in: *Acta Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae*, 2, 1777 (1780).
- Camper, Petrus, *Over Natuurkundige Verhandelingen Over Den Orang-Outang: En Eenige Andere Aapsoorten: Over Den Rhinoceros Met Den Dubbelen Horen, En Over Het Rendier*, Amsterdam 1782.
- Camper, Petrus, 'XXVI-Conjectures relative to the Petrifications found in St. Peter's Mountain, near Maestricht by Petrus Camper (read 6-7-1786)', in: *Philosophical Transactions of the Royal Society*, 76 (2) 1786, p. 443-456.
- Camper, Petrus, *Complementa varia*, 2, 1788, p. 250-264.
- Camper, Petrus, 'Petri Camperi Itinera in Angliam 1748-1785, Opuscula selecta Neerlandicorum de arte medica XV', in: *Nederlandsch tijdschrift voor Geneeskunde*, Amsterdam 1939.
- Cantor, Geoffrey, 'The rise and fall of Emanuel Mendes da Costa: severe case of 'the philosophical dropsy''', in: *English Historical Review*, 1, 2001, p. 584-603.
- Catseby, Martin, *The Natural History of Carolina, Florida and the Bahama islands: containing the figures of birds, beasts, fishes, serpents, insects, and plants: particularly the forest-trees, shrubs, and other plants, not hitherto described, or very incorrectly figured by authors*, 2 delen, Londen 1730-1747.
- Chalmot, J.A. de, *Algemeen huishoudelijk-, natuur-, zedekundig- en konst-woordenboek, vervattende veele middelen om zijn goed te vermeederen, en zijne gezondheid te behouden, [...]. Door Noel Chomel. 2e dr. geheel verbeterd, en meer als de helfte vermeedert door J.A. de Chalmot. Leiden /Leeuwarden, 7 delen en 9 supplementen, 1778-1793.*
- Chapman, Allan, *England's Leonardo. Robert Hooke and the Seventeenth-Century Scientific Revolution*, Londen 2004.
- Charles-Vallin, T., *Les aventures du chevalier géologue Déodat de Dolomieu*, Presses Universitaires de Grenoble, Grenoble, 2003.
- Charpentier, Johann Friedrich Wilhelm von, *Mineralogische Beschreibung der chursächsischen Lande*, Leipzig 1778.
- Charpentier, Jean de, *Essai sur les glaciers et sur le terrain erratique du bassin du Rhône*, Lausanne 1841.

- Chomel, Noël, *Dictionnaire oeconomique contenant divers moyens d'augmenter son bien, et même sa santé. Avec plusieurs remedes assurez et éprouvez pour un très-grand nombre de maladies, & beaucoup de beaux secrets pour parvenir à une longue & heureuse vieillesse, 2 delen*, Lyon 1709.
- Chomel, Noël, *Huishoudelyk woordboek, vervattende vele middelen om zyn goed te vermeerderen en zyne gezondheid te behouden, etc., 2 delen*, Leiden 1732.
- Clay, Richard, *Matthew Boulton and the Art of Making Money*, Brewin Books, 2009.
- Cleevly, Ron J., 'Carew and Rasleigh – a Cornish link during the 'Age of the curiosity collector'; their association with Peter Pallas, the Russian- German traveller-naturalist', in: *Journal of the Royal Institution of Cornwall*, 2002, p. 9-29.
- Cohn, Norman, *Noah's Flood. The Genesis Story in Western Thought*, New Haven/London, Yale Press, 1996.
- Coleman Sellers, Charles, *Charles Wilson Peale, a biography*, New York 1969.
- Coleman Sellers, Charles, *Mr. Peale's Museum. Charles Wilson Peale and the first popular museum of natural science and art*, New York 1980.
- Colenbrander, H.T., 'Gedenkschriften van Anton Reinhard Falck', in: *Rijks Geschiedkundige Publicatiën* 13, Den Haag, 1913, p. 411-415.
- Collini, C.A., 'Sur quelques Zoolithes du Cabinet d'Histoire naturelle de S.A.S.E. Palatine et de Bavière, à Mannheim', in: *Acta Academiae Theodoro-Palatinae*, Mannheim, V, pars physica, 1784, p. 58-103.
- Colonna, Fabio, *Ekphrasis altera*, Rome 1616.
- Cook, Harold J., 'The cutting edge of a Revolution? Medicine and Natural History near the Shores of the North Sea', in: J.V. Field & Frank A.J.L. James, *Renaissance and Revolution: Humanists, Scholars, Craftsmen and Natural Philosophers in Early Modern Europe*, Cambridge, 1993, p. 45-61.
- Coomans, Janna, 'Genesis en Geschiedenis. Fysicotheologie en de historisering van de natuur', 1778-1790, in: *Skript, Historisch Tijdschrift*, 33 (1), 2014, p. 29-41.
- Cooper, Michael P., *Robbing the sparry garniture. A 200-year history of British mineral dealers*, Arizona 2006.
- Corgan, James, *Early American geological surveys and Gerard Troost's field assistants, 1831-1836*, Alabama 1982.
- Cramer, J.A. *Elements of the Art of Assaying Metals*, Londen 1741.
- Cramer, Pieter, *De uitlandsche kapellen voorkomende in de drie waereld-deelen, Asia, Africa en America*, 4 delen, Amsterdam 1779-1782.
- Cronstedt, A. F., *Försök til mineralogie, eller mineral-rikets upställning*, Stockholm 1758.
- Cronstedt, A. F., *Versuch einer neuen Mineralogie: aus dem Schwedischen übersetzt*, Kopenhagen 1760.
- Cronstedt, A.F., *An Essay Towards A System Of Mineralogy*, Londen 1770.
- Cuvier, G., 'A quantity of bones found in the rocks in the environs of Honfleur, by the late Abbé Bachelet', in: *Philosophical Magazine*, 8, 1800, p. 290.
- Cuvier, G., 'Extrait d'un ouvrage sur les espèces de quadrupèdes dont on a trouvé les ossemens dans l'intérieur de la terre, adressé aux savans et aux amateurs des sciences', in: *Journal de Physique, de Chimie et d'Histoire Naturelle*, 52, 1801, p. 253-267 (Nederlandse vertaling in de *Vaderlandsche Letteroefeningen*, 1801, p. 158-199).

- Cuvier, G., 'Sur le grande Mastodonte, animal très-voisin de l'éléphant, mais à mâchlières hérissées de gros tubercles, dont on trouve les os en divers endroits des deux continens, et surtout près des bords de l'Ohio, dans l'Amérique Septentrionale improprement nommé Mammouth par les Anglais et les habitans des Etats-Unis', in: *Annales du Muséum d'Histoire Naturelle* 8, 1806, p. 270-312.
- Cuvier, G., 'Mémoire sur les squelettes fossile d'un Reptile Volant des environs d'Aicstedt, que quelques naturalistes ont pris pour un oiseau, et dont nous formons un genre de Saurieens, sous le nom de Ptero-Dactyle', in: *Annales du Musée d'Histoire Naturelle*, 13, 1809, p. 424-437.
- Cuvier, G., *Recherches sur les ossemens fossiles*, Parijs 1824

D

- Dance, Peter S., *A history of shell collecting*, Leiden 1986.
- Daniëls, C.E., *Het leven en de verdiensten van Petrus Camper*, Utrecht 1880.
- Darlington, W., *Memorials of John Bartram and Humphry Marshall with notices of their botanical contemporaries*, Philadelphía 1849.
- Darvymple, A., 'On the formation of islands', in: *Philosophical Transactions*, 1767, 51, p. 394-398.
- Daston, Lorraine & Katharine Park, *Wonders and the Order of Nature 1150-1750*, Brooklyn/New York 1998.
- Daubenton, J.L.M., *Tableau méthodique des minéraux, suivant leurs différentes natures*, Parijs 1784.
- Daubenton, J.L.M., 'Observations sur un grand os qui a été trouvé enterre dans Paris; et sur la confirmation des os de la tête de Cétacées', in: *Mémoires de l'Académie des Sciences* 1782, Parijs 1785, p. 211-218.
- Davids, Karel, 'The Scholarly Atlantic. Circuits of Knowledge between Britain, the Dutch Republic and the America in the Eighteenth Century', in: Gert Oostindie & Jessica V. Roitman (red.), *Dutch Atlantic Connections 1680-1800: Linking Empires, Bridging Borders*, Boston/Leiden 2014, p. 224-248.
- Davila, Pedro Francisco & Jean Baptiste Louis de Romé de L'Isle, *Catalogue systématique et raisonné des curiosités de la nature et de l'art, qui composent le cabinet de M. Davila*, Parijs 1767.
- Deinse, A.B. van, *De fossiele en recente Cetacea van Nederland*, Amsterdam 1931.
- Delbourgo, James, 'Collecting Hans Sloane', in: Alison Walker e.a. (red.), *From Books to Bezoars. Sir Hans Sloane and his collections*. British Museum Londen, 2012, p. 9-23.
- Delft, Marieke van, Esther van Gelder en Lex Raat (red.), *C. Nozeman en C. Sepp, Nederlandsche vogelen*, Tiel / Den Haag 2014.
- Delieb, Eric, *Matthew Boulton: Master Silversmith*, New York 1971.
- Delprat, C.C., 'De geschiedenis der Nederlandsche geneeskundige tijdschriften van 1680 tot 1857', in: *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* 71 (1e helft A), Haarlem 1927, p. 15-25.
- Descriptive catalogue of the fossil organic remains of Reptilia and Pisces, contained in the Museum of the Royal College of Surgeons of England*, Londen 1854.
- [Dentzel, J.M.] *Catalogus van een by uitzondering compleet, zeer zuiver geconserveerd en (volgeNs de tiende uitgave van Linnaeus, door Wjlen Dr. M. Houttuin) accuraat gerangschikt, exquis : kabinet ongemeen schoone hoorns en doublet schulpen ... / en nu onlangs nagelaten by wylen den Heere Johan Melchior Dentzel. Te Amsterdam: By Cornelis Foch, boekverkooper, Amsterdam 1809.*

- Desmarest, N., 'Memoire sur l'origine et la nature du basalte à grandes colonnes polygones, déterminés par l'histoire naturelle de cette pierre en Auvergne', in: *Histoire et mémoires de l'Academie Royale des Sciences*, Parijs, 1771 (1774), p. 705-775.
- Desmond, A.J., 'The discovery of marine transgression and the explanation of fossils in antiquity', in: *American Journal of Science*, vol. 275 (1), 1975, p. 692-707.
- Dezalliers d'Argenville, Antoine Joseph en Jacques de Favanne de Montcervelle, *La conchyliologie, ou Histoire naturelle des coquilles de mer, d'eau douce, terrestres et fossiles; avec un traité de la zoomorphose, ou représentation des animaux qui les habitent*, Parijs 1780.
- Dietrichs, Joachim, 'Berichte im Oberbergamt Clausthal über den Eingang von St.Andreasberger Stufen in Mineraliensammlungen im 18. und 19. Jh.', in: *Beiträge zur Bergbaugeschichte von St. Andreasberg*, St. Andreasberg 2001, deel. 2, p. 79-84.
- Dijkstra, H.H., 'A collation of three editions of Georg Wolfgang Knorr's conchological work 'Vergnügen' (1757-1775)', in: *Basteria* 74 (1-3), p. 33-50.
- Dilg, Peter, 'Apotheker als Sammler', in: Andreas Grote (red.), *Microcosmos in Macrocosmos. Die Welt in der Stube. Zur Geschichte des Sammelns 1450-1800*, Opladen 1994, p. 453-474.
- Doets, C.J., *De heelkunde van Petrus Camper 1722-1789*, Leiden 1948.
- Doeveren, Wouter van, *Sermo academicus de sanitatis Groninganonum praesidiis, ex urbis naturali historia derivandis*, Groningen 1770.
- Dolomieu, D. de, 'Catalogue des produits du Mont Etna, joint à la collection des échantillons envoyés par M. le Chevalier de Dolomieu à M. le Duc de Rochefoucauld en 1782 et à M. Faujas de Saint-Fond', in: B. Faujas de Saint-Fond, *Minéralogie des volcans ou description de toutes les substances produites ou rejetées par les feux souterrains*, Parijs 1784, p. 435-468.
- Doskey, John S. (red.), *The European Journals of William Madure*. Philadelphia, American Philosophical Society, 1988.
- Drake, E.T., The geological observations of Robert Hooke (1635-1703) on the Isle of Wight; p. 19-30. *Geological Society, London, Special Publications*, 2007.
- Driessen-van het Reve, J.J., *De Kunstkamera van Peter de Grote. De Hollandse inbreng, gereconstrueerd uit brieven van Albertus Seba en Johann Daniel Schumacher uit de jaren 1711-1752*, Hilversum 2006.
- Dudok van Heel, S.A.C., 'Dr. Nicolaes Tulp alias Claes Pieterszn. Deftigheid tussen eenvoud en grandeur' in: S.A.C. Dudok van Heel, T. Beijer & C.G.L. Apeldoorn (red.), *Nicolaes Tulp: Leven en Werk van een Amsterdams geneesheer en magistraat*, Amsterdam 1991.

E

- Ebel, J.G., *Anleitung auf die nützlichste und genussvolste Art in der Schweiz zu reisen*, Zürich 1793.
- Ebner, Fritz, *Johann Heinrich Merck (1741-1791). Ein Leben für Freiheit und Toleranz – Zeitdokumente*, Darmstadt 1991;
- Eeghen, I.H. van, 'Het Huis met de Hoofden', in: *Maandblad Amstelodanum*, 38, 1951, p. 137-158.
- Eeghen, I.H. van, 'Het Grill's Hofje', in: *Jaarboek Amstelodanum* 62 (1970), p. 49-68.
- Effert, Rudolf, *Volkenkundig verzamelen: het Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden en het Rijks Ethnographisch Museum, 1816-1883*, Leiden, 2003.

- Effert, Rudolf, *Royal cabinets and auxiliary branches: origins of the National Museum of Ethnology, 1816-1883*, Leiden, 2008.
- Egmond, Florike, 'A collection within a collection. Rediscovered animal drawings from the collections of Conrad Gessner and Felix Platter', in: *The Journal of the History of Collections*, 25 (1), 2013, p. 1-22.
- Ehret, G.D., 'An account of a new Peruvian plant, lately introduced into the English Gardens', in: *Monthly Review or Literary Journal, by several hands*, 31, 1764: artikel 27.
- Ellenberger, F., 'Précisions nouvelles sur la découverte des volcans de France: Guéttard, es prédécesseurs, ses émules clermontois', in: *Histoire et Nature, Cahiers de l'Association pour l'histoire des Sciences de la Nature*, 12/13, 1978, p. 3-42.
- Ellenberger, François, *L'Histoire de la Géologie II*, Parijs 1988.
- Engel, H., 'The life of Albert Seba', in: *Svenska Linnésällskapets årskrift* 20, 1937, p. 75-100.
- Engel, H., 'The Sale-Catalogue of the Cabinets of Natural History of Albertus Seba (1752): A curious document from the period of the naturae curiosi', in: *Bulletin of the Research Council of Israel*, sec. B. Zoology 10B, 1961, p. 119-131.
- [Engelbronner, C.C.E. d'] *Catalogus van een alom beroemd, geëxtendeerd, zeer rijk, allerkostbaarst, door geheel Europa, Oost-en West-Indiën en andere afgelegen landen bij een verzamelt Cabinet van natuurlijke historie. In juiste orde gerangschikt naar de systemata van Linnaeus, Wallerius en andere beroemde geleerden met bijvoeging der namen en geboorteplaatsen (...) nagelaten door wijlen den Heer C.C.E. d'Engelbronner*, Amsterdam 4 december 1804.
- Engelmann, M. en B.C. Sliggers, 'Johannes Albertus Schlosser, the first author describing *Artemia salina* (L.) (Branchiopoda: Anostraca): a biographical sketch', in: *Journal of Crustacean Biology*, 35 (4) 2015, p. 571-575.
- Engeström, Gustav von, *Beschryving van een mineralogisch zaklaboratorium, benevens eene byzondere beschryving van het gebruik der blaaspyp in de mineralogie [...] uit het engelsch vertaald, en met eenige aanmerkingen en bygevoegde werktuigjes vermeerderd, door Jan Esdre, [...] Voorzien met een beredenerende voorreden van J. Le Francq Van Berkhey*, Leiden 1780.
- Escher von der Linth, Hans Conrad, *Ansichten und Panoramen der Schweiz 1780 bis 1822*, Zürich 1974.
- Evans, Chris en Göran Rydén, *Baltic Iron in the Atlantic World in the Eigteenth Century*, Leiden 2007.
- Eversmann, F.A., *Technologische Bermerkungen auf einer Reise durch Holland*, Freiburg 1792.

F

- Faber, Paul en Bert Sliggers, *Een zee vol meerminden. Verleiding & bedreiging*, Tiel 2013.
- Faujas de St. Fond, B., *Recherches sur les volcans éteints du Vivarais et du Velay*, Grenoble 1778.
- Faujas de St. Fond, B., *Voyage en Angleterre, en Écosse et aux Îles Hébrides*, Parijs 1797.
- Faujas-Saint-Fond, B., *Histoire naturelle de la Montagne de Saint-Pierre de Maestricht*, Parijs 1799.
- Fehrmann, C.N., 'De drukker, uitgever en auteur Jacques Alexandre de Chalmot (Leeuwarden 1734-Kampen 1801)', in: *Kamper Almanak* 1964/65, Kampen 1964, p. 233-262.
- Felder, P.J., 'Resten van fossiele zeeschildpadden gevonden in het Krijt van Limburg', in: *Natuurhistorisch Maandblad* 69 (5), 1980, p. 78-85, 100-104, 117-124.
- Felfe, R., *Naturgeschichte als kunstvolle Synthese: Physikotheologie und Bildpraxis bei Johann Jakob Scheuchzer*, Berlijn 2003.

- Ferber, J.J., *Travels through Italy in the years 1771-1772*, Londen 1776.
- Fernald, M.L., 'The Flora Virginia of Gronovius', in: *Chronica Botanica* VI, 1940, p. 27-28.
- Findlen, Paula, 'The museum: its classical etymology and Renaissance genealogy', in: *Journal of the history of collections*, 1, 1989, p. 59-78.
- Findlen, Paula, 'Jokes of Nature and Jokes of Knowledge: The Playfulness of Scientific Discourse in Early Modern Europe', in: *Renaissance Quarterly* 43 (1990), p. 292-331.
- Findlen, Paula, *Possessing Nature: Museums, Collecting, and Scientific Culture in Early Modern Italy*, Berkley 1994.
- Findlen, Paula, 'Inventing Nature. Commerce, Art, and Science in the Early Modern Cabinet of Curiosities', in: Pamela H. Smith & Paula Findlen (red.), *Merchants & Marvels. Commerce, Science, and Art in Early Modern Europe*, New York/Londen, 2002, p. 307-320.
- Findlen, Paula (red.), *Athanasius Kircher, The last man who knew everything*, Routledge, New York 2004.
- Fischer, A.G. & R. E. Garrison, 'The role of the Mediterranean region in the development of sedimentary geology: a historical overview', in: *Sedimentology* 56, 2009, p. 3-41.
- Fischer, H., 'Johann Jakob Scheuchzer, Naturforscher und Arzt', in: *Neujahrsblatt der Naturforschenden Gesellschaft in Zürich*, Zürich, 1973.
- Fitz, Otto, 'Eine Sammlung Erzählt. Beitrag zu Inhalt und Geschichte der Mineralien- und Gesteinssammlung an der Abteilung Baugeologie des Institutes für Bodenforschung und Baugeologie, Universität für Bodenkultur, Wien', in: *Mitteilungen des Institutes für Bodenforschung und Baugeologie, Universität für Bodenkultur*, Sonderheft 1, Wenen, 1993.
- Forbes, R.J., *Martinus van Marum, Life and Work*, deel 1-3, Haarlem 1969-1971.
- Ford, T.D., 'White Watson (1760-1835) and his Geological Tablets', in: *Mercian Geologist*, 1995, 13 (4), p. 157-264.
- Ford, T.D., 'White Watson's Tablets', in: *Geology today*, 1998, 14 (1), p. 22-25.
- Frijhoff, Willem en Marijke Spies, *IJkpunt 1650. Bevochten eendracht*, Den Haag 1999.
- Francq van Berkhey, Johannes le, *Natuurlijke Historie van Holland*, 6 delen, Amsterdam 1769-1811.
- [Francq van Berkhey, J. le] *Catalogus secundus, tertius & quartus musaei J.le Francq van Berkhey, contens 1a, praeeparata anatomiae comparativae, 2a. mineralia, 3a. concharum maritimarum [...] auctio fiet Amstelaedami 29 martii 1785*, Amsterdam 1785.
- Francq van Berkhey, Johannes le, *Natuurlyke historie van het rundvee in Holland*, 6 delen, Leiden 1805-1811.
- Fremery, N.C. de, 'Over eenen Hoom en een gedeelte des Bekkeneels van Bos primigenius, in Februarij 1825 bij de Eembrugge gevonden', in: *Nieuwe Verhandelingen der Eerste Klasse van het Koninklijk-Nederlandsch Instituut van Wetenschappen, Letterkunde en Schoone Kunsten te Amsterdam*, 3, 1831, p. 72-89.
- Fritscher, Bernhard, 'Making objects move: on minerals and their dealers in the 19th century, in: *Journal of History of Science and Technology*', 5, 2012, p. 84-105.
- Fuchs, R. en J.C. Breen, 'Aus dem Itenerarium des Christian Knorr von Rosenroth', in: *Jaarboek Amstelodamum* 14, 1906, p. 201-256.
- Fuchs, W., '160 Jahre Mineralien-Kontor: Dr. F. Krantz im Spiegel von Etiketten', in: *Mineralien Welt* 3, 1983, p. 4-5.

G

- Gamel, Josif Ch., *Beschreibung zweyer Reisen auf den Mont Blanc, unternommen im August 1820. Aus dem Conversationsblatte besonders abgedruckt. Mit einer Ansicht des Mont Blanc und einer Karte des Chamounythals und seiner Umgebung*, Wien 1821.
- Gardiner, Brian G., 'Some aspects of Linnaeus' Life; 3. Linnaeus' Geological Career', in: *The Linnean* 5 (1), 1989, p. 28-44.
- Gaudan, J. (red.), *Dolomieu et la géologie de son temps. Les Presses de l'École des Mines de Paris*, Paris 2005.
- Gautier d'Agoty, Jacques, *Observations sur l'Histoire Naturelle, sur la Physique et sur la Peinture. Cet Ouvrage renferme les Secrets des Arts, les nouvelles decouvertes, & les disputes des Philosophes & des Artistes modernes* (3 delen), gevolgd door: *Observations periodiques, sur la physique, l'histoire naturelle, et les beaux-arts* (2 delen). Parijs, 1752-1757.
- Gebhard, J.F., *Het leven van Mr. Nicolaas Cornelisz. Witsen (1641-1717)*, 2 delen, Utrecht 1881-1882
- Gelder, R. van, 'De wereld binnen handbereik. Nederlandse kunst- en rariteitenverzamelingen, 1585-1735', in: E. Bergvelt en R. Kistemaker (red.), *De wereld binnen handbereik. Nederlandse kunst- en rariteitenverzamelingen, 1585-1735*, Amsterdam/Zwolle 1992.
- Gelder, R. van, 'Liefhebbers en geleerde luiden. Nederlandse kabinetten en hun bezoekers', in: *De wereld binnen handbereik* 1992, p. 280-282.
- Gelder, R. van, 'Noordnederlandse verzamelingen in de zeventiende eeuw', in: E. Bergvelt, D.J. Meijers en M. Rijnders (red.), *Verzamelen. Van rariteitenkabinet tot kunstmuseum*, Heerlen 1993, p. 123-124.
- Gelder, R. van, *Het Oost-Indisch avontuur. Duitsers in dienst van de VOC (1600-1800)*, Nijmegen 1997, p. 242-249.
- Gelder, R. van, 'Paradijsvogels in Enkhuizen. De relatie tussen Van Linschoten en Bernardus Paludanus' in: R. van Gelder, J. Parmentier en V. Roeper (red.), *Souffrir pour parvenir. De wereld van Jan Huygen van Linschoten*, Haarlem 1998, p. 30-50.
- George, Wilma, 'Sources and Background to Discoveries of New Animals in the Sixteenth and Seventeenth Centuries', in: *History of Science*, 18, 1980, p. 79-104.
- Gerritsen, W.P. (red.), *Het Koninklijk Instituut (1808-1851) en de bevordering van wetenschap en kunst*, Amsterdam 1997.
- Gessner, Conrad, *Historiae Animalium*, 4 delen, Turijn 1551-1558.
- Gessner, Conrad, *De omni fossilium, gemmis, lapidibus, metallis et huiusmodi libri aliquot*, Zürich 1565.
- Gessner, Johannes, *Tractatus physicus de petrifactis*, Leiden 1758.
- Geuns, Steven Jan van, 'Tagebuch einer Reise mit Alexander von Humboldt durch Hessen, die Pfalz, langs des Rheins und durch Westfalen im Herbst 1789', in: Bernd Köbel & Lucie Terken (red.), *Beiträge zur Alexander-von-Humboldt-Forschung*, 26, Berlin 2007.
- Gijzen, A., 's *Rijks Museum van Natuurlijke Historie 1820-1915*, Rotterdam 1938.
- Gill, Conrad, *Merchants and mariners of the 18th century*, Londen 1978.
- Gioeni, G., *Saggio di litologia Vesuvina dedicato A.S.M. la Regina della due Sicile*, Napels 1790.
- Gessner, Johannes, *Tractatus physicus de petrificatis*, Leiden 1758.
- Gnirrep, Kees, 'De intekenaren op de Reizen door Klein Asia van Cornelis de Bruijn (1698)', in: *Jaarboek voor Nederlandse boekgeschiedenis* 8, 2001, p. 59-71.
- Goeree, Willem, *D'algemeene bouwkunde, volgens d'antike en hedendaagse manier*, Amsterdam 1681.

- Goldgar, Anne, *Impolite Learning. Conduct and Community in the Republic of Letters, 1680-1750*, Yale University Press, 1995.
- Goodman, Dena, *The Republic of Letters: A cultural history of the French Enlightenment*, Cornell University Press, 1996.
- Gould, Stephen Jay, 'Fall in the House of Ussher', in: *Eight Little Piggies*, New York, 1993, p. 181-193.
- Gould, Stephen Jay, 'Father Athanasius on the Ishmus of a Middle State: Understanding Kircher's Paleontology', in: Paula Findlen, *Athanasius Kircher, The last man who knew everything*, Routledge, New York 2004, p. 207-238.
- Grafton, Anthony, 'Isaac Vossius, Chronologer', in: Eric Jorink & Dirk van Miert (red.), *Isaac Vossius (1618-1689) between Science and Scholarship*, Leiden/Boston 2012, p. 43-85.
- Gray, Asa, *Selections from the scientific correspondence of Caldwellader Colden with with Gronovius, Linnaeus, Collinson, and Other Naturalists*, New Haven 1843.
- Gray, J.E., 'On *Crocodylus madagascariensis*, the Madagascar Crocodile', in: *Journal of Zoology* 42 (1), 1874, p. 145-146.
- [Grill, A.] *Catalogus Van een extraordinair schoon en uytmuntendt Kabinet Van veelderlei ongemene Rariteiten, bestaande in alderhande soorten van Mineralen, zo van Goud, Silver als andere Metalen (...): Alles nagelaten door den Heer Anthony Grill. De Verkoopung zal geschieden door ... Johannes Verkolje, Philip Steen en Gysbert Hol, op Woensdag, den 14 April 1728(...)*, Amsterdam 1728.
- [Grill, A.] *Catalogus van het alom beroemd Cabinet van allerhande soorten der raare, uitneemeste en kostbaarste mineralen (...)* Alles in veel jaaren met moeten en groote kosten, bijeen verzameld door wylen den Heer Antonie Grill, Amsterdam 10 april 1776.
- Groessens, Eric, 'Quelques pionniers de la Géologie officielle et la création d'un Service géologique de Belgique', in : *Travaux du ComitéFrançais d'Histoire de la Géologie*, 3de serie, dl. 22, 2008.
- Gronovius, Linnaeus, Collinson and other naturalists*, New Haven 1843.
- Gronovius, J.F., *Flora Virginica exhibens plantas quas V. C. Johannes Clayton in Virginia observavit atque collegit*, Leiden 1739-1743.
- Gronovius, J.F., *Index supellectilis lapideae: quam collegit, in classes & ordines digessit, specificis nominibus ac synonymis illustravit*, Leiden 1740, 1750.
- [Gronovius, L.T.] *Zoophylacum Gronovianum exhibens Animalia quadrupeda, amphibia, pisces, insecta, vermes, mollusca, testacea et zoophyta quae in museo sua adseravit, examini subiecit, systematice disposuit atque descripsit Laur. Theod. Gronovius j.u.d.*, Leiden 1781.
- Grote, Andreas (red.), *Macrocosmos in Microsmos, die Welt in der Stube. Zur Geschichte des Sammelens 1450 bis 1800*, Opladen 1994.
- Grotius, Hugo, *De origine gentium Americanarum dissertatio*, Amsterdam 1642.
- Grundmann, Günther, 'Fundort-Etiketten aus Freiberg', in: *Lapis* 11, 1986, p. 61-62.
- Guettard, J.-E., 'Sur quelques montagnes de la France qui ont été des volcans', in: *Memoires Academie Royale des Sciences*, Parijs 1752.
- Guntau, Martin, 'The rise of geology as a science in Germany around 1800', in: *Geological Society, London, Special Publications*, nr. 317, 2007, p. 163-177.

H

- Haan, A.A.M. de, *Deventer denkers, de geschiedenis van het wijsgerig onderwijs te Deventer*, Hilversum 1994.
- Haas, Frieda de & Bert Paasman, *J.F. Martinet en de achttiende eeuw. In ijver en onverzadelijken lust om te leren*, Zutphen 1987.
- Haas, Frieda de, 'Johannes Florentius Martinet, een bijzonder mens', in: *Oud-Zutphen* 6 (2), 1987, p. 33-35.
- Haitsma Mulier, E.O.G. en Anton van der Lem, '105 Chalmot, Jacques Alexandre de', in: *Repertorium van geschiedschrijvers in Nederland 1500-1800*, Den Haag 1990.
- Hallema, A., 'Een vonnis uit de 17de eeuw betreffende vervalsching van het classieke wondermiddel van den bezoarsteen. Een eigenaardige vorm van kwakzalverij of volksgeneeskunde', in: *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* 79 (4), 1935, p. 5647-5654.
- Halleux, R. e.a., *Geschiedenis van wetenschappen in België van de Oudheid tot 1815*, Brussel 1998.
- Ham, R.W.J.M. van der, 'Een Haagse simpliciaakast met inhoud', in: *Foliolum* 3, februari 2006, p. 27-33.
- Hamers-van Duynen, S.W., *Hieronymus David Gaubius 1708-1780. Zijn correspondentie met Antonio Nunes Ribeiro Sanches en andere tijdgenoten*, Assen/Amsterdam 1978.
- Hamilton, William, *Campi Phlegraei: Observations on the volcan of the two Sicilies, as they have been communicated to the Royal Society, with a new and accurate map and 54 plates illuminated from drawings taken and colour'd after nature*, Napels 1779.
- Hantke, Rene, 'Die fossilen Eichen und Ahorne aus der Molasse der Schweiz und von Oehningen (Süd-Baden). Eine Revision der von Oswald Heer diesen Gattungen zugeordneten Reste', in: *Neujahrsblatt Naturforschenden Gesellschaft Zürich*, dl. 167, 1965.
- Haüy, R.J., *Traité de Minéralogie*, 5 delen, Parijs 1801.
- Hazewinkel, W.H.C., 'Een Rotterdamse menagerie', in: *Rotterdams Jaarboekje*, 1939, p. 143.
- Hedeen, Stanley, *Big Bone Lick: The Cradle of American Paleontology*, Lexington 2008.
- Heilbron John L. & René Sigrist (red.), *Jean-André Deluc, historian of earth and man*, Geneve 2011.
- Heiningen, T.W. van, *The correspondence of Sebald Justinus Brugmans (1763-1819)*, digitale publicatie (www.dwc.knaw.nl) van het Huygens Instituut, Den Haag 2010.
- Heiningen, T.W. van, *The correspondence of Caspar Georg Carl Reinwardt (1773-1854)*, digitale publicatie (www.dwc.knaw.nl) van het Huygens Instituut, Den Haag 2011.
- Heiningen, Teunis Willem van (red.), *Wouter van Doeveren and Petrus Camper in Paris. Travel diaries, kept in the years 1752-1753, 1777 & 1787 and related correspondence*, Den Haag 2014.
- Helm, J., *Johannes Kentmann: 1518 - 1574; ein sächsischer Arzt und Naturforscher*, Wiesbaden 1971.
- Henry C.J. & T.A. Hose, The contribution of maps appreciating physical landscape: examples from Derbyshire's Peak District, *Geological Society Special Publications* 417, Bristol 2016
- Hesse, Ludwig Friedrich, *Rudolstadt und Schwarzburg nebst ihren Umgebungen, historisch und topographisch dargestellt*, Rudolstadt 1816.
- Hobbs, Christopher, 'The medical botany of John Bartram', in: *Pharmacy in history* 33 (4), 2008, p. 181-189.
- Hoffmann F. en A. Massanek, *Die Mineralogische Sammlung der Bergakademie Freiberg*, Freiberg 1998.
- Hoffmann, Nancy Everil en John C. Van Horne (red.), *America's Curious Botanist: A Tercentennial Reappraisal of John Bartram 1699-1777*. Philadelphia, Pennsylvania: The American Philosophical Society, 2004.

- Höhener, Hans-Peter, 'Die handgezeichneten Karten Hans Conrad Eschers von der Linth in der Zentralbibliothek Zürich', in: *Cartographica Helvetica* 29, 2004, p. 5–15.
- Holthuis, L.B., 'Albertus Seba's Locupletissimi Rerum Naturalium Thesauri (1734-1765) and the Planches de Seba (1827-1831)', in: *Zoologische Mededelingen* 43, 1969, p. 239-253.
- Holthuis, L.B., *Rijksmuseum van Natuurlijke Historie 1820-1958*, Leiden 1995.
- Home McCall, Gerald Joseph, A. J. Bowden, Richard John Howarth (red.), 'The History of Meteoritics and Key Meteorite Collections: Fireballs, Falls and Finds', *Geological Society Special Publications* nr. 256, 2006.
- Hooke, Robert, *Micrographia*, Londen 1665.
- Hooke, Robert, *A Discourse of Earthquakers (1668)*, in: *The Posthumous Works of Robert Hooke*, Londen 1705.
- Hooper-Greenhill, Eilean, *Museums and the shaping of knowledge*, Londen/New York 1992.
- Hooykaas, R., 'La correspondance de Haüy et de Van Marum', in: *Bulletin de la Société Française de Mineralogie et de Cristallographie* 72, 1949, p. 408-448.
- Hooykaas, R., 'Van Marum en Haüy', in: *Chemisch Weekblad* 26, nr. 2305, 1950, p. 105-109.
- Hoppe, Brigitte, 'Kunstkammern der Spätrenaissance zwischen Kuriosität und Wissenschaft', in: Andreas Grote (red.), *Macrocosmos in Microcosmos. Die Welt in der Stube. Zur Geschichte des Sammelns*, Opladen 1994, p. 243-263.
- Houttuyn, Martinus, *Natuurlijke Historie of uitvoerige beschrijving der dieren, planten en mineralen volgens het samenstel van den Heer Linnaeus*, 37 delen, Amsterdam 1761-1785.
- Houttuyn, Martinus, 'Vertoog over de onveranderlyke steenen, oculus mundi genaamd, en een zeldzaame, van dien aart', in: *Verhandelingen Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen* 20, 1781, p. 311-330.
- Houttuyn, Martinus, 'Beschryving van de Malakse Tin-Erts, en derzelver Mynen', in: *Verhandelingen Zeeuwisch Genootschap der Wetenschappen* 9, 1782, p. 337-350; deel 11, 1786, p. 383-389.
- [Houttuyn, M.] *Catalogus van een uitmuntende verzameling van allerley soorten van dieren en dierlyke zaaken, tot oheldering der natuurlyke historie. In meer dan dertig jaaren vergaderd en, volgens het samstel van de wijsberoemden Linnaeus in orde geschikt door den Heer Martinus Houttuyn (...) Welk alles verkogt zal worden op Woensdag den 14 maart 1787*, Amsterdam 1787.
- [Houttuyn, M.] *Catalogus van eene uitmuntende verzameling van plantgewassen: derzelver vrugten en zaaden, als ook van een aanzienlyk kabinet van petrefakten, gesteenten en mineraalen, in meer dan dertig jaaren vergaderd, en in orde geschikt door Martinus Houttuyn / waar by komt een collectie van veelerley fraaije natuurlyke zaaken, gelyk zee-gewassen, ..., welk alles in veiling zal worden gebragt, op Maandag en Dingsdag, den 30 en 31 Maart 1789*, Amsterdam 1789.
- Houtzager, H.L., 'De leden van de Leidse Zaterdagclub', in: *Scientiarum Historia* 28 (1), 2001, p. 47-61.
- Huffel, W.C. van, Willem Bentinck van Rhoon. *Zijn persoonlijkheid en leven 1725-1747*, Den Haag 1923.
- Hünemann, Karl A. en Hans P. Riber, *Johann Jakob Scheuchzer (1672-1733), ein bedeutender Sohn Zürichs*, Zürich 1988.
- Hunter, William, 'Observations on the bones, commonly supposed to be elephant bones, which have been found near the river Ohio in America', in: *Proceedings of the Royal Society* 58, 1769, p. 34-35.
- Hutton, James, *Theory of the Earth*, Londen 1795.

Hutton, James, 'Theorie der Erde, oder Erforschung der Gesetze, nach welchen die Bildung, Zerstreung und Wiederherstellung des festen Landes auf der Erdoberflaeche geschieht', in: *Magazin für den neueste aus der Physik und Naturgeschichte*, 6 (4), 1790, p. 17-27.

I

Imperato, Ferrante, *De'l Historia Naturale*, Dell'istoria natvrale di Ferrante Imperato napoletano libri XXVIII, Napels 1599.

Impey Oliver R., en Arthur MacGregor (red.), *The origin of museums. The Cabinet of Curiosities in Sixteenth- and Seventeenth-Century Europe*, Oxford 1985.

'Index rerum omnium naturalium, a Bernhardo Paludano, medicinae doctore, et civitatis Enckhusensis Physico experientissimo, collectarum', in: *J. Rathgeben en H. Schickart, Warhaffte Beschreibung zweyer Reisen*, Tübingen 1603-1604.

J

Jacquín, Nikolaus Joseph von, *Icones plantarum variorum*, deel I, Wenen 1781.

Jahn, Melvin E., 'Notes on Dr. Scheuchzer and on Homo diluvii testis', in: *Toward a history of geology, Proceedings New Hampshire Inter-Disciplinary Conference on the History of Geology*, 70, Oxford 1969, p. 193-213.

Jahn, Melvin E., 'A bibliographic history of John Woodward's 'An essay towards a natural history of the earth'', in: *Journal of the Society for the Bibliography of Natural History* 6, 1972, p. 181-213.

Janse, Geert-Jan, *Heel de wereld in één zaal. De Ovale Zaal van Teylers Museum*, Amsterdam 2011.

Jong, Erik de, *Natuur en kunst. Nederlandse tuin- en landschapsarchitectuur 1650-1740*, Amsterdam 1993.

Jong, W. de, 'Liegende stenen. 'Dr. Beringer's Lügensteine'', in: *Teylers Magazijn* 29, 1990, p. 11-16.

Jonge, A.D. de, 'Het Haarlems genootschapsleven en de rol van de doopsgezinden daarin', in: *Teylers Magazijn* 25, 1989, p. 8-12.

Jonge, A.D. de, 'Regenten en gezelschappen voor vrijetijdsbesteding in Haarlem in het laatste kwart van de achttiende eeuw', in: *Jaarboek Haarlem 1988*, Haarlem 1989, p. 37-64.

Jonge, A.D. de, 'Gezelschappen in Haarlem rond 1800', in: B. Sliggers (red.), *De verborgen wereld van Democriet. Een kolderiek en dichtlievend genootschap te Haarlem 1789-1869*, Haarlem 1995, p. 16-25.

Jonge, A.D. de, 'Doopsgezinden, zo die daartoe bequaam zijn'. Pieter Teylers testamentaire benoemingen', in: B. Sliggers e.a. (red.), *De idealen van Pieter Teyler. Een erfenis uit de Verlichting*, Haarlem 2006, p.115-125.

Jonge, H. de, *Het vergeten fenomeen Sebald J. Brugmans, verzamelaar tussen koning, keizer en universiteit*, Mededeling 292 Museum Boerhaave t.g.v. gelijknamige tentoonstelling, Leiden 2001.

Jonker, H.G., 'Lijst van geschriften welke handelen over of van belang zijn voor de geologie van Nederland (1734-1906)', in: *Verh. Kon. Acad. van Wetenschappen*, 2^e sectie, 13, 1907.

Joost, W., 'Die Vogelbilder des Danziger Naturforschers Johann Philipp Breyne (1680-1764)', in: *Journal of Ornithology* 108 (3), 1967.

Jorink, Eric, *Wetenschap en wereldbeeld in de Gouden Eeuw*, Hilversum 1999.

Jorink, Eric, *Het Boeck der Natuere. Nederlandse gheleerden en de wonderen van Gods Schepping 1575-1715*, Leiden 2007.

- Jorink, Eric, 'Horrible and blasphemous': Isaac la Peyrère, Isaac Vossius and the emergence of radical, biblical criticism in the Dutch Republic', in: Jitse M. van der Meer & Scott Mandelbrote (red.), *Nature and Scripture in the Abrahamic Religions: Up to 1700*, Leiden/Boston 2008, p. 429-450.
- Jorink, Eric, 'Noah's Ark Restored (and Wrecked): Dutch Collectors, Natural History and the Problem of Biblical Exegesis', in: Sven Dupré & Christoph Lüthy (red.), *Silent Messengers. The circulation of Material Objects of Knowledge in the Early Modern Low Countries*, Berlijn 2011, p. 153-184.
- Jorink, Eric, *De Ark, de Tempel, het Museum. Veranderende modellen van kennis in de Eeuw van de Verlichting*, inaugurele rede bijzonder hoogleraar 'Verlichting en Religie in historisch en sociaal-cultureel perspectief', Leiden 2014.
- Jorink, Eric, 'Modus politicus vivendi. Nicolaus Steno and the Dutch (Swammerdam, Spinoza and other friends), 1660-1664', in: Mogens Lærke and Raphaëlle Andrault (red.), *Nicolaus Steno and the Philosophers*, Leiden 2016.
- Jorink, E. en D. van Miert (red.), *Isaac Vossius (1618-1689) between Science and Scholarship*, Leiden 2012.
- Jur'ev, K.V., *Albertus Seba und seine Rolle in der Entwicklung der Herpetologie*, Universiteit van Stuttgart, 2011.
- Jurgens, Annemieke, *"De natuur op orde": De ontsluiting van de particuliere natuurhistorische verzamelingen in de 18e en 19e eeuw in Amsterdam, Haarlem en Leiden*, scriptie Open Universiteit, 2008.

K

- Kardel, Troels, & Paul Maquet (red.), *Nicolaus Steno, Biography and Original Papers of a 17th Century Scientist*, Berlijn/Heidelberg 2013.
- Karstens W.K.H. & H. Kleibrink, *De Leidse Hortus. Een botanische erfenis*, Zwolle, 1982.
- Keller, Heiner, *Eschers Erbe in der Linthebene. Abgeleitete Gewässer - ungebändigte Hoffnungen. Hier und jetzt*, Baden 2007
- Kempe, M., *Wissenschaft, Theologie, Aufklärung: Johann Jakob Scheuchzer (1672-1733) und die Sintfluttheorie*, Epfendorf 2003.
- Kempe, M., 'Sermons in Stone: Johann Jacob Scheuchzers concept of the Book of Nature and Physics in the Bible', in: K. van Berkel en A. van der Jagt (red.), *The book of nature in early modern and modern history*, Groningen 2006, p. 111-120.
- Kentmann, Johannes, *Nomenclaturae Rerum fossilum, que in Misnia praecipue, & in alij quoque regionibus inueniuntur*, Zürich 1565.
- Kenseth, Roy (red.), *The Age of the Marvellous*, Hannover 1991.
- Kernkamp, G.W., 'Bengt Ferrner's dagboek van zijne reis door Nederland in 1759', in: *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap* 31, 1910.
- Kersten, M., 'Een schilderijenzaal of een gehoorzaal. De polemiek tussen Directeuren en Genootschappen over de bestemming van de ruimte onder de leeszaal van Teylers Stichting (1824-1829)', in: *Teylers Magazijn* 13, 1986, p. 9-13.
- Ketelaar, E., 'Teyler, man, je moest eens weten, Pieter Teylers testament', in: B. Sliggers e.a. (red.), *De idealen van Pieter Teyler. Een erfenis uit de Verlichting*, Haarlem 2006

- Keyser, M., 'Het intekenboek van Benjamin Bosma: natuurwetenschappelijk en wijsgerig onderwijs te Amsterdam 1752-1790; een verkenning', in: *Jaarverslagen Kon. Oudheidkundig Genootschap (1981-1985)*, 124-127, 1986, p. 65-81.
- Kinch, Brittanie A., *The Functionality of Early Modern Collections*. Thesis, Georgia State University, 2011.
- Kircher, Athanasius, *Arca Noe, in tres libros digesta*, Amsterdam 1675.
- Kirwan, R., *Elements of mineralogy, vol. I. Earths and stones, 510, vol. II. Salts, inflammables, and metallic substances*, London 1794.
- Kloek, Joost en Wijnand Mijnhardt, *1800. Blauwdrukken voor een samenleving*, Den Haag 2001.
- Knorr, G.W., *Sammlung von Merckwürdigkeiten der Natur und Alterthümer des Erdbodens, welche petrificirte Körper enthält, aufgewiesen und beschrieben, oder versteinte und andere grabene Coerper in illuminirten Kupfertafeln*, 2 delen, Neurenberg 1749-1755.
- Knorr, G.W., *Die Naturgeschichte der Versteinerungen zur Erläuterung der Knorrischen Sammlung von Merkwürdigkeiten der Natur*, hrsg. von J. E. I. Walch, 2 delen, Neurenberg 1768-1773.
- Knorr, G.W., *Deliciae naturae selectae, of uitgeleezen kabinet van natuurlyke zeldzaamheden; welke drie ryken der natuur aanbieden, om door keurige liefhebberden verzameld te worden, [...] in het nederduitsch overgezet en met aanmerkingen vermeerderd door Philip Ludwigh Statius Müller*, 6 delen, Dordrecht 1771.
- Knorr, G.W. en J.E.I. Walch, 1768-1773. *De natuurlyke Historie der Versteeningen, of uitvoerige afbeelding en beschryving van de versteende zaaken, die tot heden op den aardbodem zyn ontdekt. [...] Uit het hoog- in 't nederduitsch vertaald door M. Houttuyn, met verscheide aanmerkingen*, 2 delen, Amsterdam 1768-1773.
- Koolhaas-Grosfeld, E., 'Mensch, ken u zelve'. Antropologie als bron voor de volkskunde van Johannes Le Francq van Berkheij', in: *De achttiende eeuw* 35, 2003, p. 69-86.
- Koolhaas-Grosfeld, E.A., *De ontdekking van de Nederlander in boeken en prenten rond 1800*, Zutphen 2010.
- Kooten, Charissa van, 'Reuzen, cyclopen, heiligen, helden, draken en monsters. De gedachten van mensen over fossielen', in: *Cranium* 23 (1), 2006, p. 41-50.
- Kooijmans, Luuc, *De geest van Boerhaave. Onderzoek in een kil klimaat*, Amsterdam 2014.
- Korst, J.K. van der, 'Het rusteloze bestaan van dokter Petrus Camper (1722-1789)', in: *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*, Houten 2008.
- Krasheninnikov, S.P., *History of Kamschatka and the Kurilski Islands*, Londen 1764.
- Krauss, H., *Berühmte Bilder zur Menschheitsgeschichte aus Johann Jakob Scheuchzers 'Physica sacra'*, Konstanz 1984.
- Kroes, J., 'De Nederlands-Zweedse familie Grill en haar Chinese wapenserviezen', in: *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie* 66 (2012), p. 75-101.
- Krüger, Johann Gottlob, *Geschichte der Erde in den allerältesten Zeiten*, Halle, 1746.
- Krünitz, Johann Georg, 'Naturalienhandel', in: *Oeconomische Encyclopädie, oder allgemeines System der Staats- Stadt- Haus- u. Landwirthschaft* 101, 1806, p. 491-493.
- Kuening, D.J. & L.G.M. Baas Becking, 'Historical notes on Artemia salina (L.)', in: *Zoölogische Mededelingen* 20 (18), 1938, p. 222-230.
- Kusakawa, Sachiko, 'Drawings of fossils by Robert Hooke and Richard Waller', in: *Notes and Records of the Royal Society* 67, 2013.

L

- Laet, Joannes de, *De Gemmis et lapidibus, libri duo, quibus praemittitur Theophrasti Liber De Lapidibus, graece et latine, cum brevibus annotatibus*, Leiden 1647.
- Laga, P. e.a. (red.), 'Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)', in: *Geologica Belgica* 4 (1-2), 2001, p. 135-152.
- Lamanon, Robert de Paul de, 'Memoire sur un os d'une grosseur énorme qu'on a trouvé dans une couche de glaise au milieu de Paris; & en générale sur les ossements fossiles qui ont appartenu à de grands animaux', in: *Journal de Physique* 17, 1781, p. 393-405.
- Lamanon, Robert de Paul de, 'Description de divers fossils trouvés dans les carrières de Montmartre pres Paris, & vues générales sur la formations des pierres gypseuses', in: *Observations sur la physique, l'histoire naturelle et les arts*, 19, p. 173-194.
- Lamarck, J.B., *Système des animaux sans vertèbres*, Parijs 1799.
- Lamarck, J.B., *Hydrogéologie, ou recherches de l'influence générale des eaux sur surface du globe terrestre; sur les causes de l'existence du bassin des mers; de son déplacement et de son transport successif sur les différents points de la surface de ce globe; enfin, sur les changements que les corps vivants exercent sur la nature et l'état de cette surface*, Parijs 1802.
- Lamarck, J.B., *Mémoires sur les fossiles des environs de Paris, comprenant la détermination des espèces qui appartiennent aux animaux marins sans vertèbres, et dont la plupart sont figurés dans la Collection des Velins du Muséum*; 1er Mémoire. Mollusques testacés dont on trouve les dépouilles fossiles dans les environs de Paris, Parijs, Mus. Hist. nat., 1802, pp. 299-312; 383-391; 474-479.
- Lang, Catherine, 'Joseph Dombey, un botaniste au Pérou et au Chili. Présentation des sources', in: P.A. Colin, *Des européens dans l'Amérique coloniale et aux Caraïbes, XVIe-XIXe*, in: *Revue d'histoire moderne et contemporaine*, deel 35 (2), 1988, p. 262-274.
- Lange, Albert de en Gerhard Schwinge, 'Pieter Valkenier und das Schicksal der Waldenser um 1700', in: *Waldenser Studien* 2, Heidelberg/Basel 2004.
- Lawson, Isaac, 'Notes and anecdotes of literati, collected, &c. from a MS. By the late Menda da Costa, and collected between 1747 and 1788', in: *Gentleman's Magazine* 82, p. 205-207.
- [Leers, A.] *Catalogus musei Leersiani ofte Systematische naamlyst van eene uitmuntende verzameling van hoorens en doublet-schelpen, etc*, 1767.
- Leeuwenhoek, Anthonie van, 'A letter from Mr Antony Van Leuwenhoek, F. R. S. Concerning some Fossils of Switzerland, etc., Delft the 13th Decemb. 1704', in: *Philosophical Transactions* 24 (1704 -1705), p. 1774-1784.
- Lefebvre, E. en J.G. de Bruyn, *Martinus van Marum, Life and Work*, 3 delen, Haarlem 1973-1976.
- Lehmann, Johann Gottlob, *Versuch einer Geschichte von Flötz-Gebürgen, betreffend deren Entstehung, Lage, darinne befindliche Metallen, Mineralien und Fossilien, gröstentheils aus eigenen Wahrnehmungen, chymischen und physicalischen Versuchen, und aus denen Grundsätzen der Natur-Lehre hergeleitet, und mit nöthigen Kupfern versehen*, Berlijn 1756.
- Leibnitz, 'Protogaea', in: *Acta Eruditorum*, Leipzig, 1693.
- Lemire, M., 'Frankrijk en de stadhouderlijke collecties van Willem V van Oran)', in: B.C. Sliggers & A.A. Wertheim (red.), *Een vorstelijke dierentuin*, Zutphen 1994, p. 87-114.

- Lenz, J.G., *Mineralogisches Handbuch durch weitere Ausführung des Wernerschen Systems*, Hildburghausen 1791.
- Leonhard, C.C., *Taschenbuch für die gesammte Mineralogie* 3, 1809.
- Leske, Nathanael Gottfried, *Mineralogische reise durch Sachsen*, Leipzig 1785.
- Lesser, Friedrich Christian, *Lithotheologie, das ist: Natürliche Historie und geistliche Betrachtung derer Steine, also abgefasst, dass daraus die Allmacht, Weisheit, Güte und Gerechtigkeit des grossen Schöpfers gezeugt wird, anbey viel Sprüche der Heiligen Schrift erkläret, und die Menschen allesamt zur Bewunderung, Liebe und Dienste des grossen Gottes ermuntert werden*, Hamburg 1751.
- Leu, Urs B., *Geschichte der Paläontologie in Zürich, Fossilien und ihre Erforschung in Geschichte und Gegenwart*, Zoologisches Museum der Universität Zürich, 1999.
- Leuscher, Ulrike, Julia Bohnengel e.a. (red.), *Johann Heinrich Merck. Briefwechsel*, 5 delen, Göttingen 2007.
- Lever, A.J., 'Johann Leonhard Hoffmann (1710-1782). De man achter de beroemde Mosasaurus-schedel', in: *Natuurhistorisch Maandblad* 84 (2), 1995, p. 36-46.
- Lewis, Jack P., *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood in Jewish and Christian Literature*, Leiden 1968.
- Lier, J. van, *Oudheidkundige brieven, bevattende eene verhandeling over de manier van begraven, en over de lijkbuschen, wapenen, veld- en eertekens, der Oude Germanen*, 1760
- Lier, Johannes van, *Verhandeling over de slangen en adders, die in het landschap Drenthe gevonden worden / Traité des serpens et des viperes qu'on trouve dans le pays de Drenthe*, Amsterdam 1781.
- Limbourg le jeune, R. de, 'Mémoire pour servir à l'Histoire Naturelle des fossiles des Pays-Bas', in: *Mémoires de l'Academie Impériale et Royale des Sciences et Belles-Lettres de Bruxelles* 1 (2), 1774, p. 410.
- Lindberg D.C. en R.L. Numbers (red.), *God and nature. Historical essays on the encounter between Christianity and Science*, Berkeley 1986.
- Lindeboom, G.A., *Boerhaave's brieven aan Bassand*, Haarlem 1957.
- Lindeboom, G.A., 'Heeft H.D. Gaubius in 1778 bauxiet in handen gehad?', in: *Aere Perennius*, 32, 1979, p. 9-12.
- Lindeboom, G.A., *Het cabinet van Jan Swammerdam (1637-1680)*, Amsterdam 1980.
- Lindeboom, G.A., *Dutch Medical Biography. A Biographical Dictionary of Dutch Physicians and Surgeons 1475-1975*, Amsterdam 1984.
- Linnaeus, C., *Caroli a Linné ... Systema naturae per regna tria naturae, secundum classes, ordines, genera, species, cum characteribus, differentiis, synonymis, locis*, Stockholm 1768.
- Linnaeus, Carolus, *Museum Tassinianum, & opera illustrissimi comitis Dom. Car. Gust. Tessin...Collectum. Hans Excellence, Riks-Radets &c. Herr Gr. Carl Gust. Tessins Naturalie-Samling*, Stockholm 1753.
- Livingstone, Alec, *Minerals of Scotland: past and present*, Edinburgh 2002.
- Lobelius, Mathias, *Cruydtboeck oft beschryvinghe van allerley ghewassen, kruyderen, hesteren ende gheboomten*, Antwerpen 1581.
- Logan, Anne-Marie S., *Cabinet Of The Brothers Gerard And Jan Reynst*, Amsterdam 1979
- Lovejoy, Arthur Oncken, *Great chain of being. A study of the history of an idea*, Harvard University Press 1936.
- Luc, J.A. de, *Lettres physiques et morales sur l'histoire de la terre et de l'homme: adressees a la Reine de la Grande Bretagne*, Den Haag 1779-1780.

Lux, David S. en Harold J. Cook, 'Closed circles or open networks?: Communicating at a distance during the scientific revolution', in: *History of Science* 36 (2), 1998, p. 179-211.

M

MacGregor, Arthur (red.), *Tradesant's Rarities: Essays on the Foundation of the Ashmolean Museum 1683 with a Catalogue of the Surviving Early Collections*, Oxford 1983.

MacGregor, Arthur, *Sir Hans Sloane, Collector, Scientist, Antiquary. Founding Father of the British Museum*, Londen 1994.

MacGregor, Arthur, *Curiosity and Enlightenment, collectors and collections from the sixteenth to the nineteenth century*, Yale University Press, New Haven/Londen 2008.

Maczak, Antoni, *Travel in Early Modern Europe*, Cambridge 1995.

Madrián, Santiago, *Nikolaus Joseph Jacquin's American Plants. Botanical Expedition to the Caribbean (1754-1759) and the Publication of the Selectarum Stirpium Americanarum Historia*, Leiden 2013.

Man, J.C. de, 'Beenderen van den Mammouth en van het uitgestorven rund, opgevischt in den omtrek van Zeeland', in: *Archief Zeeuwisch Genootschap der Wetenschappen* 3: 2, p. 101-127.

Margócsy, Daniel, "'Refer to folio and number": Encyclopedias, the exchange of curiosities, and practices of identification before Linnaeus', in: *Journal of the History of Ideas* 71 (1), 2010, p. 63-89.

Margócsy, Daniel, *Commercial visions. Science, trade, and visual culture in Dutch Golden Age*, University Press of Chicago, 2014.

Markl, Gregor, *Bergbau und Mineralienhandel im fürstenbergischen KiInzigtal. Wirtschafts- und Sammlungsgeschichte unter besonderer Berücksichtigung der Zeit zwischen 1700 und 1858*, Filderstadt 2005.

Martinet, J.F., 'Beschryving van een wanschaapen Bot, Wind-Ei, een uitwas aan den tak van een Eikenboom, en van blaauwe Aarde', in: *Verhandelingen Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen* XVI, 2e stuk, 1775, p. 366-368.

Martinet, J.F., *Katechismus der natuur*, 4 delen, Amsterdam 1778-1779.

Martinet, J.F., *Kleine katechismus der natuur voor kinderen*, Amsterdam 1779.

Martinet, J.F., *Verhandelingen en waarneemingen over de natuurlijke historie, meerendeels van ons vaderland*, Amsterdam 1795.

Marum, M. van, *Verhandeling over het elektrizeeren, in welke de beschryving en afbeelding van ene nieuwe uitgevondene electrizeer-machine, benevens enige nieuwe proeven uitgedagt en in't werk gesteld door den auteur, en Mr. Gerhard Kuyper, physische-instrument-maker te Groningen*, Groningen 1776.

Marum, M. van, 'Nieuwe waarneemingen over het lichten vette oliën en soortgelyke stoffen', in: *Verhandelingen van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen* 16 (2), 1776, p. 271-178.

Marum, M. van, 'Beschryving van het bekkeneel van een jongen walvisch, geplaatst in het Naturalien Cabinet van deeze Maatschappij', in: *Natuurkundige Verhandelingen Bataafsche Maatschappij der Wetenschappen*, 1 (2), 1801, p. 199-202.

Marum, M. van, 'Waarneemingen betreffende den vegetalen oorsprong der steenkolen', in: *Verhandelingen Ie Klasse Kon. Ned. Instituut van Wetenschappen* 3, 1817, p. 230-245 (voordracht 12-5-1814).

Marum, M. van, *Catalogue des plantes cultivés au printemps, 1810, dans le jardin de M. van Marum à Harlem*, Harlem 1810.

- Marum, M. van, 'Beschryving der beenderen van den kop van eenen visch: gevonden in den St. Pietersberg by Maastricht, en geplaatst in Teylers Museum', in: *Verhandelingen Teylers Tweede Genootschap* 8 (1790), p. 383-389.
- Marum, M. van, 'Verhandeling over de Olijfant, die in vroege eeuwen de noordelijke gematigde en koude luchtstreken der aarde bewoonden, waarin eene beschrijving en afbeelding van den Olijfantskop welke in 1820 uit een kuil, nabij Heukelum, bij doorbraak ontstaan, is uitgespoeld', in: *Natuurkundige Verhandelingen HMW*, 2^e verzameling, 13, 1824, p. 253-304.
- Mashdan, William, *History of Sumatra, Containing An Account Of The Government, Laws, Customs And Manners Of The Native Inhabitants*, Londen 1784.
- Mason, Shena, *Matthew Boulton: Selling What All the World Desires*, Yale University Press, 2009.
- Matthew, H.C.G. en B. Harrison (red.), 'Gustavus Brander', in: *Oxford Dictionary of National Biography*. Oxford University Press, Oxford, deel 7, 2004, p. 351-352.
- Mawe, John, *The Mineralogy of Derbyshire, With a Description of the Most Interesting Mines in the North of England, in Scotland, and in Wales; and an Analysis of Mr. Williams's Work, Intituled "The Mineral Kingdom." Subjoined is a Glossary of the Terms and Phrases Used by Miners in Derbyshire*, Londen 1802.
- McDougall-Waters, Julie e.a. (red.), *Philosophical Transactions: 350 years of publishing at the Royal Society (1665-2015)*, Londen 2015.
- McGrayne, Sharon Bertsch, *Prometheans in the lab: chemistry and the making of the modern world*, New York/Toronto 2002.
- Meadow, Mark a., (vertaling en inleiding), *The First Treatise on Museums: Samuel Quiccheberg's Inscriptiones, 1565*, Getty Publications 2013.
- Meer, Theo van der, *Sodoms zaad in Nederland. Het ontstaan van homoseksualiteit in de vroegmoderne tijd*, Nijmegen 1995.
- [Meijer, C.P.] *Museum Meyerianum, sive catalogus rerum naturalium et nonnullarum artefactarum, quas [...] collegit Christianus Paulus Meyer, quarum publica fiet auctio [...] die 4 octobris 1802 (Trajecti ad Rhenum 1802)*, Arnhem 1802.
- Meijers, Debora J., 'Magnets, minerals and books for Teyler's Museum. Martinus van Marum's Russian aspirations in the period c.1800', in: *Journal of the History of Collections*, april 2016, 18 pp.
- Meinecke, J.C., 'Abhandlung von dem Mangel der wirklichen Originale zu den meisten Versteinerungen', in: *Der Naturforscher*, 1, 1774, p. 221-228.
- Meinecke, J.C., 'Ueber die hypothetische Vermuthung, dass viele Petrefacte Ueberbleibsel einer präadamitischen Vorwelt sind', in: *Der Naturforscher*, 18, 1782, p. 252-268.
- Mendes da Costa, E., *Natural History of Fossils*, Londen 1757.
- Mendes da Costa, E., *Elements of Conchology or An Introduction to the Knowledge of Shells*, Londen 1776.
- Mendes da Costa, E., *British Conchology*, Londen 1778.
- Merck, Johann Heinrich, 'Von dem Krokodil mit dem langen Schnabel. Crocodilus maxillis elongatis teretibus subcylindricis', in: *Hessische Beiträge zur Gelehrsamkeit und Kunst*, 2, 1786, p. 73-87.
- [Meulen, W. van der] *Catalogus van een uitmuntende verzameling van voorwerpen uit de drie ryken der natuur (...) verzamelt door den heere Willem van der Meulen, lidt van verscheiden geleerde genootschappen enz. (...) verkogt worden 6 November 1782 (...) van Arnoldus Dankmeyer en Zoon (...) Amsterdam door de makelaars Arnout de Lange, Herman Hogewal, en Gerrit Cramer, Jansz, Amsterdam 1782.*

- [Meuschen, F.C.], *Catalogus Musei Ch** ofte Systematische naamlyst van eene ongemeene verzameling van boorens en doublet-schelpen(...)*, Amsterdam 1766.
- Michaelis, Christian Friedrich, 'Ueber ein Thiergeschlecht der Urwelt, ein Brief des Leibmedicus Michaelis an Hrn. Prof. Lichtenberg', in: *Göttingschen Magazin der Wissenschaften und Literatur*, 4 (2), 1785, p. 25-48.
- Mijnhardt, W.W., *Tot Heil van't Menschdom, Culturele genootschappen in Nederland, 1750-1815*, Amsterdam 1988.
- Mlíkovsky, Jiří, *Cenozoic Birds of the World*, Praag 2002.
- Mol, D., G. ter Mors, J. van Veen en J. de Vos, 'De geschiedenis van de mammoetschedel van Heukelum', in: *Teylers Magazijn* 49, 1995, p. 9-14.
- Mol, D., 'De geschiedenis van de mammoetschedel van Heukelum en iets over mammoeten en hun schedels', in: *Grondboor en Hamer* 50, 1996, p. 17-23.
- Mol, D., G.D. van den Bergh en J. de Vos, 'Fossil proboscideans from the Netherlands, the North Sea and the Oosterschelde Estuary', in: *Deinsea* 6, 1999, p. 119-146.
- Molen, Joh. R. ter, 'De Teylers Stichting te Haarlem en haar achttiende-eeuwse stichtingsgebouwen', in: *Teyler 1778-1978. Studies en bijdragen over Teylers Stichting naar aanleiding van het tweede eeuwfeest*, Haarlem 1978, p. 133-221.
- Molhuysen, P.C., *Bronnen tot de geschiedenis der Leidsche Universiteit, 1913-1924*, Den Haag, deel V, 1922.
- Moody, R.T.J. e.a., 'Fossil European Sea Turtles; a historical perspective', in: Donald B. Brinkman e.a (red.), *Morphology and Evolution of Turtles*, Springer Verlag, 2013, p. 439-458.
- Mumenthaler, Rudolph, "Keiner lebt in Armuth." Schweizer Ärzte im Zarenreich. Zürich 1991 (*Beiträge zur Geschichte der Russlandschweizer* 4).
- Musschenbroek, Petrus van, *Beginselen der Natuurkunde, Beschreven ten dienste der Landgenoten*, Leiden 1736.
- Musch, Irmgard (red.), *Albertus Seba, Cabinet of Curiosities*, Taschen, 2011.
- Müsch, I., *Geheiligte Naturwissenschaft: die Kupfer-Bibel des Johann Jakob Scheuchzer*, Göttingen 2000.
- Musei Doevereniani, *Catalogus, continentis instructissimam copiam Quadrupedum, Avium, Piscium, Amphiborum, Insectorum, Vermium & quorundam Vegetabilium; Praesertim sitissimam supellectilem Terrarum, Salium, Sulphorum, Minerarum, Metallicarum, & Petrefactorum, etc.*, Leiden 1785 (Gualtherus van Doeveren).
- Museum Calmetianum. *A Catalogue Of A Capital Collection Of Natural and Artificial Curiosities: Consisting Of An exquisite Variety of Gold, Silver, Tin, Lead, Copper, Iron and all Sorts of Ores; Fine Petrefactions and Ambers; Beautiful Marbles, Pebbles, Porphyries, Jaspers, Agates, Mocoas, Crystals, Precious Stones, And other choicest Subjects of the Mineral Kingdom; Rare Shells and Corals; Insects and Animals, Dried and in Spirits; Exotic Plants, Mosses and Woods; Gold, Silver, and Copper Medals, various Antiquities, And many foreign Rarities: Including the entire and valuable Museum of Colonel Bosc de la Calmette, of Maestricht; With Many fine Specimens form Davila's, Hedlinger's and other celebrated French, German and Dutch Cabinets. Which will be sold by Auction, By Mr. Paterson, At the Great Room, No. 6, King-Street, Covent-Garden, On Monday, 23rd of March 1778, and the Sixteen following Days (Sundays excepted) to begin exactly at Twelve o'Clock. To be viewed on Thursday, the 10th of March, and the the Time of Sale. Catalogues may be had, gratis, at the Place of Sale*, Londen 1778.

Museum Gronovianum. *Sive index Rerum Naturalium tam Mammalium Amphibiorum Piscium Insetorum Conchyliorum Zoophytorum Plantarum & Mineralium exquisitissimorum quam Arte factarum nonnullarum. Inter quae eminent Herbarius Siccus Plantarum a Tournefortio Claitonio Linnaeo aliisque Botanicis collectarum. Quae omnia multa cura & magnis sumptibus sibi comparavit Vir Amplissimus & Celeberrimus Laur. Theod. Gronovius* Leiden, Theo. Haak, 1778.

N

Naam-lyst van het seer uitmuntend Kabinet van allerhande soorten der raarste Bergstoffen, waar onder uitmunten alle soorten van goud, zilver, koper, enz. ertsen, en voornamentlyk een groot getal van seer verschillende edele gesteentens, agaaten, boomsteenen, jaspis, lazuli stenen, enz. Daarenboven ook een aanzienlyke verzameling van seer raare versteende zaken, enz. enz. Welke alle met grootte kosten en onvermoeiden vlyt, binnen den tyt van veele jaaren, verzamelt em nagelaaten heeft de seer vermaarde beminnaar van de Natuurkunde Simon Schijnvoet, maar nu in't geheel en onvermindert, ja veel vermeerdert berusten, by deszelfs eenige nagelatene dogters man, Vincent Posthumus, makelaar te Amsterdam, Amsterdam 1744.

Neickel, C.F., *Museographia Oder Anleitung Zum rechten Begriff und nützlicher Anlegung der Museorum Oder Raritäten-Kammern*, Leipzig/Breslau 1727.

Niebuhr Birgit & Gerd Geyer, 'Beringers Lügensteine. 493 Corpora Delicti zwischen Dichtung und Wahrheit', in: *Beringeria. Würzburger geowissenschaftliche Mitteilungen*. Sonderheft 5 (2). Uitgave van Freunde der Würzburger Geowissenschaften, Würzburg 2005.

Nieuwenkamp, W., 'The Geological Sciences', in: R.J. Forbes (red.), *Martinus van Marum, Life and Work*, deel III, Haarlem 1971, p. 192-238.

Nieuwentijt, Bernard, *Het regt gebruik der werelt beschouwingen, ter overtuiging van ongodisten en ongelovigen*, Amsterdam 1715.

Noordegraaf, J., 'Lambert ten Kate schrijft naar Dantsig. Brieven aan Johann Philip Breyne', in: *De Achttiende Eeuw* 39 (2), 2007, p. 96-101.

Noordegraaf, J., *Strategies of Displays: Museum Presentation in Nineteenth- and Twentieth-century visual Culture*, Rotterdam 2013.

Nose, Karl Wilhelm, *Beschreibung einer Sammlung von meist vulcanisirten Fossilien, die Deodat-Dolomieu im Jahre 1791 von Maltha aus nach Augsburg und Berlin versandte, mit verschiedenen dadurch veranlassten Aufsätzen*, Frankfurt am Main 1797.

Nystadt, Saskia, 'Het kunstvriendschappelijk gedenkboek van Johannes Le Francq van Berkhey', in: *Jaarboekje voor geschiedenis en oudheidkunde van Leiden en omstreken* 69, Leiden 1977, p. 169-220.

O

Ogilvie, Brian W., *The Science of Describing. Natural History in Renaissance Europe*, Chicago/Londen 2006.

Oldroyd, David R., 'Jean-André de Luc (1727-1817): an atheist's comparative view of the historiography', in: M. Kölbl-Ebert (red.), *Geology and Religion: A history of Harmony and Hostility, The Geological Society*, Londen 2009, Spec. Publ. 310.

Olmi, Guiseppe, 'Science-Honour-Metaphor: Italian Cabinets of the Sixteenth and Seventeenth Centuries', in: Oliver Impey & Arthur MacGregor, *Origins of Museums. The cabinet of curiosities in sixteenth- and seventeenth-century Europe*, Oxford 1986, p. 5-16.

Ostrom, J.H., 'Description of the *Archaeopteryx* specimen in the Teyler Museum, Haarlem', in: *Proc. Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen*, Ser. B 75, 1972, p. 289–305.

P

Paasman, Bert, *J. F. Martinet; Een Zutphens filosoof in de achttiende eeuw*, Zutphen 1971.

Packard, A.S., *Lamarck, the founder of evolution, his life and work*, New York/Londen 1901.

Padmos, Raymonde en Bert Sliggers (red.), *Willem van den Hull, Autobiografie (1778-1854)*, Hilversum 1996.

Palier, J.C., 'Verhandeling over twee ongemeene groote beenderen, welke in den Bommeler-Waard gevonden zijn', in: *Verhandelingen der Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen* 12 (1770), p. 373-390.

Pallas, P.S., *Elenchus Zoophytorum sistens generum adumbrationes generaliores et speciorum*, Den Haag 1766.

Pallas, P.S., *Miscellanea zoologica : quibus novae imprimis atque obscurae animalium species describuntur et observationibus iconibusque illustrantur*, Den Haag 1766.

Pallas, Peter S., 'Observatio de dentibus molaribus fossilibus ignoto animalis, canadensibus analogis, etiam ad uralemse iugum repertis', in: *Acta Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae*, 1777 (2), 1780, p. 213-222.

Pallas, P.S. & Pieter Boddaert, *Dierkundig mengelwerk: in het welke de nieuwe of nog duistere soorten van dieren door naauwkeurige afbeeldingen, beschryvingen en verhandelingen opgehelderd worden*, Utrecht 1770.

Pallas, Peter Simon en Pieter Boddaert, *Lyst der plant-dieren, Bevattende de algemeene schetzen der geslachten en korte beschryvingen der bekende soorten. Met de bygevoegde Naamen der Schryverer*, Utrecht 1768.

Pallas, P.S., *Observations sur la formations des montagnes*, Sint Petersburg 1779.

Palm, L., 'Martinus van Marum 1750-1837', in: Klaas van Berkel e.a. (red.), *A History of Science in The Netherlands. Survey, Themes and Reference*, Leiden 1999, p. 519-522.

Palm, L.C. (red.), *Anthoni van Leeuwenhoek, Alle de brieven*, dl. 15: 1704-1707, Lisse 1999.

Pater, C. de, *Petrus van Musschenbroek (1692-1761), een Newtoniaans natuuronderzoeker*, Utrecht 1979.

Peale, R., *Disquisition on the Mammoth, or, Great American Incognitum, an extinct, Immense, Carnivorous Animal whose Fossils Remains have been found in North America*, Londen 1802.

Pearn, John, *A Doctor in the Garden: Nomen Medici in Botanicis: Australian Flora and the World of Medicine*, Brisbane 2001.

Pennant, Thomas, *Tour in Scotland, and Voyage to the Hebrides*, 1774

Perner, B., 'Georg Sigmund Otto Lasius (1752-1833), Gründungsmitglied der Naturhistorischen Gesellschaft Hannover', in: *200 Jahre Naturhistorische Gesellschaft Hannover 1797-1997, Beiheft zum Bericht der Naturhistorischen Gesellschaft Hannover*, 13, 2000, p. 63-68.

Peters, Marion, *De wijze koopman. Het wereldwijde onderzoek van Nicolaes Witsen (1641-1717), burgemeester van Amsterdam en VOC-bewindhebber van Amsterdam*, Amsterdam 2010.

Pey, E.B.F., 'De firma Michiel Hafkenscheid en zoon; een negentiende-eeuwse handel in schildermaterialen te Amsterdam', in: *Bulletin KNOB* 86 (2), 1987, p. 49-70.

Peyrère, Isaac La, *Praeadamitae sive exercitatio super Versibus duodecimo, decimotertio, et decimoquarto, capitis quinti Epistolae D. Pauli ad Romanos. Quibus inducuntur Primi Homines ante Adamum conditi*, Amsterdam 1655.

- Pharmacopea Amstredamensis of d'Amsterdammer Apotheek in welke allerlei Medicamenten, tot Amsterdam in 't Gebruik zynde, konstiglyk bereyd worden*, Amsterdam 1723.
- Philips, Caspar, *Handleiding om in de Kunst-Tafereelen de Perspectivische regelen in het teekenen of schilderen van Toneelen, door eene gemakkelijke berekening te vinden*, Amsterdam 1788.
- Picardt, Johan, *Korte Beschryvinge van eenige Vergetene en Verborgene Antiquiteten Der Provintien en Landen gelegen tusschen de Noord-Zee, de Yssel, Emse en Lippe*, Amsterdam 1660.
- Pictet, Jean-Pierre, *Nouvel Itinéraire des vallées autour du Mont-Blanc*, Genève 1818.
- Pieters, F.F.J.M. en L.C. Rookmaaker, 'Arnout Vosmaer, topcollectionneur van naturalia en zijn Regnum animale', in: B.C. Sliggers & A.A. Wertheim (red.), *Een vorstelijke dierentuin. De menagerie van Willem V*, Zutphen 1994, p. 10-38.
- Pieters, F.F.J.M., 'Natural History spoils in the Low Countries in 1794/95: The looting of the fossil Mosasaurus from Maastricht and the removal of the Cabinet and Menagerie of Stadholder William V', in: E. Bergvelt, D.J. Meijers, e.a. (red.), *Napoleon's legacy: The Rise of National Museums in Europe 1794-1830*, Berlijn 2009, p. 55-72.
- Pieters, F.F.J.M., P.G.W. Rompen, J.W.M. Wagt en N. Bardet, 'A new look at Faujas De Saint-Fond's fantastic story on the provenance and aquisition of the type specimen of Mosasaurus hoffmanni Mantell, 1829', in: *Bull. Soc. Géol. France* 182/1, 2012, p. 55-56.
- Piso, Willem & Georg Markgraf, *Historia Naturalis Brasiliae*, bevat *De Medicina Brasiliensi* van Piso en de *Historiae rerum Naturalium Brasiliae* van Markgraf, ed. door Johannes de Laet, Leiden/Amsterdam 1648.
- Poeschel, Erwin, 'Goethes Reise durch Graubünden', in: *Bündnerisches Monatsblatt. Zeitschrift für bündnerische Geschichte, Landes- und Volkskunde*, 1951, deel 4, p. 97-107.
- Pomian, K., *Collectors and curiosities, Paris and Venice, 1500-1800*, Cambridge 1900, eerst gepubliceerd als *Collectionneurs, amateurs et Curieux*, Parijs 1987.
- Pool-Stofkoper, E. van der, 'Verwachtingen werkelijkheid: parken en tuinen van het domein Welgelegen in de periode 1808-1823', in: *Paviljoen Welgelegen 1789-1989. Van buitenplaats van de bankier Hope tot zetel van de provincie Noord-Holland*, Haarlem 1989, p. 123-138.
- Pool, P.A.S., *William Borlase*, Royal Institution of Cornwall, Truro 1986.
- Popkin, Richard, *Isaac La Peyrère (1596-1676): his life, work and influence*, Leiden/New York, 1987.
- [Port(zius), J.D. van] *Catalogus Van een Uytmntent en Overheerlyk Cabinet van Petrifacta off Versteende Zaaken Uyt alle Gewesten des Waerelds Mitsgaders een dito Versameling van Mineralen Als Goud, Zilver, &c. Nevens diverse soorten van Kostbaare Rareyten, Alles met veel moeyten en kosten by een versamelt en nagelaaten by wylen De Heer Collonel J. D. V. Portz (...)*, Amsterdam 1754.
- Pott, Johann Heinrich, *Chymische Untersuchungen, welche fürnehmlich von der Lithogognosia oder Erkänntniss und Bearbeitung der gemeinen einfacheren Steine und Erden, ingleichen von Feuer und Licht handeln*, Bremen 1757.
- Prak, M., *Gezeten burgers. De elite in een Hollandse stad. Leiden 1700-1780*, Hollandse Historische Reeks 6, Den Haag 1985.
- Prescher, Hans, *Goethes Sammlungen zur Mineralogie, Geologie und Paläontologie. Katalog*, Berlijn 1978.
- Price, David, 'John Woodward and a surviving British geological collection from the early eighteenth century', in: *Journal of the history of collections*, 1 (1), 1989, p. 79-95.

Principe, Lawrence M., 'Goldsmiths and Chymists: The activity of artisans with alchemical circles', in: Sven Dupré, *Laboratories of art, alchemy and art technology from antiquity to the 18th Century, Archimedes 37* (New Studies in the History and Philosophy of Science and Technology), Springer 2014, p. 162-167, 175-176.

R

Raetzel, Johann Conrad, *Catalogus oder eine in ordentlichen Classen abgetheilte Specification vieler aus dem Regno Animalis, Vegetabili und Minerali, raren colligirten Natural- auch einiger Artificial-Cabinet-Stücke*, Halberstadt 1730.

Ranouw, Willem van, *Kabinet der Natuurlyke Historien, Wetenschappen, Konsten en Handwerken*, 8 delen, 1719-1727.

Rappaport, Rhoda, *When geologists were historians, 1665-1770*, Cornell University Press, 1997.

Rather Lelland, J., *Mind and body in eighteenth-century medicine: a study based on Jerome Gaub's De regimine mantis*, Berkeley & Los Angeles: University of California Press, 1965.

Ray, John, *The wisdom of God manifested in the works of creation*, Londen 1691.

[Raye van Breukelerwaard, j.] *Catalogue du cabinet célèbre et très renommé d'objets d'histoire naturelle, consistant en papillons de nuit et de jour, escarbots et autre insectes, [...] oiseaux conservés [...] : délaissé par [...] Joan Raye de Breukelerwaert, lequel sera vendu [...] le 3 juillet 1827*, Amsterdam 1827.

Reede tot Drakestein, Hendrik, *Hortus Indicus Malabaricus: continens regni Malabarici apud Indos cereberrimi omnium generis plantas rariores, Latinas, Malabaricis, Arabicis, Brachmanum caractereibus hominibusque expressas*, Amsterdam, 12 delen, 1678-1693.

Regteren Altena, C.O. van, 'Achtttiende-eeuwse verzamelaars van fossielen te Maastricht en het lot hunner collecties', in: *Publicaties Reeks IX van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg*, 1956, p. 83-112.

Regteren Altena, C.O. van, 'Nieuwe gegevens over achttiende-eeuwse verzamelaars van fossielen te Maastricht', in: *Natuurhistorisch Maandblad* 52 (2), 1963, p. 28-32.

Regteren Altena, C.O. van, 'A second fossil from Scheuchzer's collection in the Teyler Museum', in: *Centaurus* 5 (3-4) 1985, p. 370-372.

Reich, M., A. Böhme e.a., "'Preziosen jeglicher Couleur". Objektdigitalisierung der naturhistorischen Sammlungen von Johann Friedrich Blumenbach (1752-1840)', in: *Philippia* 15 (2), Kassel 2012, p. 155-168.

Reinhold, C.L., 'Ueber die Aechtheit und das Vaterland der antiken Onyxcameen von ausserordentlicher Grosse', in: *Neue Bibliothek der schönen Wissenschaften und der freyen Künste* 57 (1), Leipzig 1796, p. 22-23.

Reijers, T.J.A., 'Early attempts to understand the Earth (1568-1780)', in: P. Floor (red.), *Dutch Earth-Sciences-development and impact*, Den Haag, KNGMG, p. 23-34.

Renema, W. en M.B. Hart, 'Larger benthic Foraminifera of the type Maastrichtien', in: *Scripta Geologica* 8, special issue 2012, p. 34-43.

Renier, Armand, *A propos du début des études géologiques en Belgique. L'influence de Robert de Limbourg (1731-1792) sur ses contemporains et successeurs*, Brussel 1948.

- Reulecke, Anne-Kathrin, 'Fälschung am Ursprung. Johann Beringers „Lithographiae Wirceburgensis“ (1726) und die Erforschung der natürlichen Welt', in: *Trajekte. Zeitschrift des Zentrums für Literaturforschung* 7, 2003, p. 39–44.
- Richter, Wilhelm Michael von, *Geschichte der Medicin in Russland*, deel III, Moskou 1817.
- Riess, J.P., *Mineralogische Beobachtungen über einige Hessische Gebirgsgegenden*, Berlijn 1794; zie voor *Beschreibung der Mesner Kohlen*, p. 69-83.
- Rijk, J.A.M., 'Drei bisher unveröffentlichte Briefe an Goethe', in: *Neophilologus* 16, 1930, p. 261-267.
- Roemer, G.M. de, *De geschikte natuur: theorieën over natuur en kunst in de verzameling van zeldzaamheden van Simon Schijnvoet (1652-1727)*, dissertatie UvA, Amsterdam 2005.
- Roemer, P. van de, 'De gebroeders Von Uffenbach en de creatieve industrie van Amsterdam in de vroege achttiende eeuw', in: *Maandblad Amstelodamum* 102 (2015), 161-167.
- Roling, Bernd, *Physica Sacra: Wunder, Naturwissenschaft und historischer Schriftsinn zwischen Mittelalter und Früher Neuzeit*, Leiden 2013.
- Romé de L'Isle, J.B.L., *Essai de cristallographie: ou description des figures géométriques, propres à differens corps du regne*, Parijs 1772.
- Romé de L'Isle, J.B.L., *Cristallographie, ou description des formes propres à tous les corps du regne minéral, dans l'état de combinaison saline, pierreuse ou métallique*, Paris 1783.
- Romé de l'Isle, Jean-Baptiste Louis, *Des caractères extérieurs des minéraux*, Parijs 1785.
- Rompen, P., *Mosasaurus hoffmanni: De lotgevallen van een type-exemplaar*, ongepubliceerde Master thesis Maastricht, Rijksuniversiteit Limburg, 1995.
- Ronnen, Christine, *Inventaris Teylers Stichting te Haarlem*, nr. 21, Rijksarchief Utrecht 1978.
- Roob, H. en Cornelia Hopf, 'Jacob und Johann Philipp Breyne, zwei Danziger Botaniker im 17. und 18. Jahrhundert', in: *Veröffentlichungen der Forschungsbibliothek Gotha* 27, Gotha 1988.
- Rosenberg, Gary D., *The revolution in geology from the Renaissance tot the Enlightenment*, Memoir 203, The Geological Society of America, Colorado 2009.
- Rossi, Paolo, *The Dark Abyss of Time. The history of the earth and the history of nations from Hooke to Vico*, Chicago/Londen 1987.
- Rousseau G.S. en David Haycock, 'The Jew of Crane Court: Emanuel Mendes Da Costa (1717–91), Natural History and Natural Excess', in: *Journal of the History of Science* 38 (120), 2000, p. 127–170.
- Rudolphi, K.A., *Bemerkungen Aus Dem Gebiet Der Naturgeschichte, Medicin Und Thierarzneykunde: Auf Einer Reise Durch Einen Theil Von Deutschland, Holland Und Frankreich Gesammelt. In der Realschulbuchhandlung*, Berlijn 1804, deel I.
- Rudwick, Martin J.S., *The Meaning of Fossils: Episodes in the History of Palaeontology*, Chicago 1976, reprint 1985.
- Rudwick, Martin J.S., *The Great Devonian Controversy; the shaping of scientific knowledge among gentlemanly specialists*, Chicago 1985.
- Rudwick, Martin J.S., *Georges Cuvier, Fossil bones and geological catastrophes*, Chicago 1997.
- Rudwick, Martin J.S., *Bursting the limits of time: the reconstruction of geohistory in the Age of Revolution*, Chicago 2005.
- Rudwick, Martin J.S., *Worlds before Adam. The reconstruction of Geohistory in the Age of Reform*, Chicago 2008.

- Ruler, Han van, *De uitgelezen Descartes*, Tielt 1999.
- Rumphius, Georgius Everardus, *D'Amboinsche Rariteitkamer*, Amsterdam 1705.
- Rumphius, Georg Eberhard, *Herbarium amboinense*, 6 delen, Amsterdam 1741-1750.
- Russell, C.A., *Cross-currents. Interactions between science and Faith*, Leicester 1985.
- Rutten, L.M.R., *Die Säugethiere der Niederlande*, dissertatie Universiteit van Utrecht, 1909.

S

- Saeijs, W., 'Haüy's Kristalmodellen in Teylers Museum', in: *Grondboor & Hamer* 57 (1), 2003, p. 12-16.
- Saeijs, W., 'The suitability of Haüy's crystal models for identifying minerals', in: J.L.R. Touret & R.W.P. Visser (red.), *Dutch pioneers of earth sciences*, KNAW, Amsterdam 2004, p. 59-71.
- Sage, Balthazard Georges, *Description méthodique du Cabinet de l'École Royal des Mines*, Parijs 1784.
- Sander, Heinrich, *Beschreibung seiner Reisen durch Frankreich, die Niederlande, Holland, Deutschland und Italien*, deel I, Leipzig 1783.
- Sandifort, G., Bijdragen tot de ontleedkundige kennis der walvisschen (Cetacea), *Nieuwe Verb. Eerste Klasse Kon. Ned. Instituut van Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten*, Amsterdam, 3, 1831, p. 223-270.
- Saussure, H.B. de, *Voyages des Alpes*, Geneve, 4 delen 1779-1786.
- Saussure, H.B. de, 'Agenda, ou tableau generale dès observations & des recherches dont les résultats doivent servir de base à la théorie de là terre', in: *Voyages dans les Alpes précédés d'un essai sur l'histoire naturelle des environs de Geneve*, IV, Neuchatel 1796, p. 13-17.
- Savage, Spencer, 'Linnaeus and Cornwall', in: *Svenska Linnésällskapets-Årsskrift*, 1956-1957, (brief 19-8-1740).
- Scaliger, J.J., *De Emendatione Temporum*, Frankfurt 1583.
- Scheid, L., *Protogaea oder Abhandlung von der ersten Gestalt der Erde*, Leipzig 1749.
- Schepelern, H.D., 'Naturalienkabinett oder Kunstkammer. Der Sammler Bernhard Paludanus und seine Katalogmanuskript in der Königlichen Bibliothek in Kopenhagen', in: *Nordelbingen. Beiträge zur Kunst- und Kulturgeschichte* 50, 1981, p. 157-182.
- Scherz, G., 'Steno – Geological papers', in: *Acta Historica Scientiarum Naturalium et Medicinaium*, Odense University Press, Editi Bibliotheca Universitatis Hauniensis, deel 23, 1969.
- Scheuchzer, J.J., De generatione conchitarum, in: *Miscellanea curiosa Academiae naturae curiosorum*, IV, Zürich 1697.
- Scheuchzer, J.J., *Specimen Lithographiae Helveticae Curiosae*, Zürich 1702.
- Scheuchzer, J.J., *Helveticus, sive itinera Alpina tria: in quibus incolae, animalia, plantae, montium altitudines barometricae, coeli & soli temperies, aquae medicatae, mineralia, metalla, lapides figurati, aliaque fossilia; & quicquid insuper in natura, artibus, & antiquitate, per Alpes Helveticas & Rhaeticas, rarum sit, & notatu dignum, exponitur, & iconibus illustratur*, 3 delen, Londen 1705.
- Scheuchzer, J.J., *Oyresiphoides Helveticus sive Itenera alpina tria*, Londen 1708.
- Scheuchzer, J.J., *Herbarium diluvianum*, Zürich 1709.
- Scheuchzer, J.J., *Kupfer-Bibel, in welcher die Physica Sacra, oder Geheiligte Natur-Wissenschaft derer In Heil. Schrift vorkommenden natürlichen Sachen, deutlich erklärt und bewährt*, Ulm/Augsburg, 4 delen 1731-1735.
- Scheuchzer, J.J., *Physica sacra*, 4 delen, Augsburg en Ulm 1731-1735.

- Scheuchzer, J.J., *Geestelijke Natuurkunde*, 15 delen, Amsterdam 1731-1738.
- Schierbeek, A., *Antoni van Leeuwenhoek. Zijn leven en werken*, 2 delen, Lochem 1950-1951.
- [Schijnvoet, S.] *Catalogus van de wydvermaarde en alom bekende Kabinetten met Rariteyten in lange Jaaren met veel kosten en onvermoeyde vlyt by een vergaderd en nagelaten door wylen Simon Schynvoet, etc.*, Amsterdam 1744
- Schlosser, J.A., *Specimen chemico medicum inaugurale de sale urinae humanae nativo*, Leiden 1753.
- Schlosser, J.A. en John Ellis, 'An Account of a Curious, Fleshy, Coral-Like Substance; In a Letter to Mr. Peter Collinson, F.R.S. from Dr. John Albert Schlosser, M.D.F.R.S. with Some Observations on It Communicated to Mr. John Ellis, F.R.S.', in: *Philosophical Transactions* 49 (1755-56), p. 449-452.
- [Schlosser, J.A.] *Catalogus, continens animalium quadrupedum, amphibiorum piscium insectorumque, collectionem eximiam inter quæ rarissima, pleraque in spiritui vini nitidissime conservata, præparata quædam anatomica (...) vir celeberrimus J.A. Schlosser (...) Amsterdam 1769.*
- Schlothheim, Ernst Friedrich, *Beschreibung merkwürdiger Kräuter-abdrücke und Pflanzen-versteinerungen: Ein Beitrag zur Flora der Vorwelt*, Gotha 1804.
- Schmaltz, T.M., (red.), *Receptions of Descartes, Cartesianism and anti-Cartesianism in early modern Europe*, Routledge, New York 2005.
- Schmuck, Thomas, 'Die unermessliche Zeit der Natur' – Zum Natur- und Zeitbegriff bei Alexander von Humboldt und seinen Voraussetzungen bei Treviranus, Meineke, Cuvier, Martius, Unger und Poeppig, dissertatie Wenen 2000.
- Schmuck, Thomas, 'Humboldt, Baer und die Evolution', in: *HIN, Internationale Zeitschrift für Humboldt Studien* XV (29), 2014, p. 82-89.
- Schneider zu Hof, Johann Georg, 'Die Mineralien-Sammlungen in Paris', in: *Leonhard's Taschenbuch für die gesammte Mineralogie* I, 1807, p. 195-256.
- Schübler, Walter, *Johann Heinrich Merck (1741 - 1791), Biographie*, Böhlau 2001.
- Schuchard, Margret, *Bernhard Varenius (1622-1650)*, Leiden 2007 (Brill's Studies in Intellectual History 159).
- Schuh, C., *Mineralogy & Crystallography: An Annotated Bibliography of Books Published 1469 through 1919*, Tucson 2005.
- Schuller tot Peursum-Meijer, J. en W.R.H. Knoop (red.), *Petrus Camper (1722-1789), onderzoeker van nature*, Universiteitsmuseum Groningen, 1989.
- Schulte-van Wersch, C.J.M., 'Mr. Gerard van Hasselt (1751-1825)', in: A.G. Schulte (red.), *Overal lieten zij hun sporen na. Arnheims Historisch Genootschap Prodesse Conamur 1792-1992*, Zutphen 1992, p. 175-186, 269-271.
- Seba, Albertus, *Locupletissimi rerum naturalium Thesauri accurata descriptio*, 4 delen, Amsterdam 1735-1765
- [Seba, Albertus] *Catalogus van de uitmuntende cabinetten, met allerley soorten van ongemeene schoone gepolyste hoorns, dublet-schelpen, coraal- en zeegewassen; benevens het zeldzame en vermaarde cabinet van gediertens in flessen en naturalia, en veele raare anatomische preparaten van den professor Ruysch: als mede een verzameling van diverse mineralen, versteende zaaken, agaate boomsteenen, edele gesteentens, en verscheide andere rariteiten ... nagelaten door wylen den Heere Albertus Seba. Dewelke verkogt zullen worden door Th. Sluyter, J. Schut en N. Blinkoliet, den 14 April 1752 en volgende dagen .. te Amsterdam.*

- Sedgwick, A., 'On the Origin of Alluvial and Diluvial Formation', in: *Annals of Philosophy* 9, 1825, p. 241–247; en in: *Annals of Philosophy* 10, 1825, p. 18–37.
- Selb, Karl Joseph, *Ehrfurchts-Bezeugung und kurz-skiizzirte Geschichte des Bergbaues in Kinziger-Thale*, 1805.
- Seylaz, L., 'Un émule de H.B. de Saussure: Charles-François Exchaquet, 1746-1792', in: *Die Alpen* 11, Bern 1935, p. 187-195.
- Shapin, Stevin & Simon Schaffer, *Leviathan and the air-pump. Hobbes, Boyle and the Experimental Life*, Princeton, New Jersey 1985
- Shapin, Stevin, *De wetenschappelijke revolutie*, 2005 (vertaling editie 1996).
- Sheedan, Jonathan, 'From Philology to Fossils; the Biblical Encyclopedia in Early Modern Europe', in: *Journal of the History of Ideas* 64 (1), 2003, p. 50-60.
- Siemer, Stefan, *Geselligkeit und Methode. Naturgeschichtliches Sammeln im 18. Jahrhundert*, Mainz 2004.
- Sigrist, René, 'Scientific Networks and Frontiers in the Golden Age of Academies (1700-1830)', in: Jürgen Barkhoff & Helmut Eberhart (red.), *Networking across borders and frontiers*, Frankfurt am Main 2009, p. 35-66.
- Silberschlag, Georg Christoph, *Neue Theorie der Erde, oder ausführliche Untersuchung der ursprünglichen Bildung der Erde, nach den Berichten der heiligen Schrift und den Grundsätzen der Naturlehre und Mathematik*, Berlijn 1764.
- Simoni, A.E.C., *Newton in the timberyard: the device of Frans Houttuyn*, Amsterdam 1975.
- Sirks, M.J., *Indisch Natuuronderzoek*, Amsterdam 1915.
- Sliggers, B., 'Honderd jaar natuurkundige amateurs te Haarlem', in: A. Wiechmann en L.C. Palm, *Martinus van Marum 1750-1837, een elektriserend geleerde*, Haarlem 1987, p. 67-102.
- Sliggers, B., 'De herkomst van de eerste boeken uit de Teyler-bibliotheek 1780-1783', in: *Teylers Museum Magazijn* 53, 1996, p. 11-14.
- Sliggers, B., 'De fossielen van Johannes Albertus Schlosser in Teylers Museum', in: *Teylers Museum Magazijn* 85, 2004, p. 10-12.
- Sliggers, B. e.a (red.), *De idealen van Pieter Teyler. Een erfenis uit de Verlichting*, Haarlem 2006.
- Sliggers, B. (red.), *Dino's en draken. Fossielen in mythen en volksgeloof*, Bussum 2006
- Sliggers, Bert, *De zonduloedmens. Van catastrofe naar evolutie*, Amsterdam 2009.
- Sliggers, B., 'Uitgelicht: een krokodillenbotje', in: *Teylers Museum Magazijn* 104, Haarlem 2009, p. 14.
- Sliggers, B., 'Het idee van een Ovale Zaal. Hoe het misschien gegaan is', in: *Teylers Ovale Zaal, een speciale uitgave van Teylers Magazijn*, december 2009, p. 12-17.
- Sliggers, B., 'Krijtfossielen teruggevonden', in: *Teylers Museum Magazijn* 114, 2012, p. 12-14.
- Sliggers, B., 'Van Marum en de maquettes', in: *Teylers Museum Magazijn* 115, 2012, p. 3-6.
- Sliggers, B. en M.H. Besselink (red.), *Het verdwenen museum. Natuurhistorische verzamelingen 1750-1850*, Blaricum 2002.
- Sloane, Hans, *A voyage to the islands Madera, Barbados, Nieves, S. Christophers and Jamaica, with the natural history of the herbs and trees, four footed beasts, fishes, birds, insects, reptiles, &c. of the last of those islands*, Londen 1707.
- Smiles, Samuel, *Lives of Boulton and Watt*, Londen 1865.

- Smit, Peter, (second, enlarged edition of) *Hendrik Engel's Alphabetical List of Dutch Zoological Cabinets and Menageries*, Nieuwe Bijdragen tot de Geschiedenis der Geneeskunde en der Natuurwetenschappen, nr. 19, Amsterdam 1986.
- [Smith, D.] *Catalogus van een overheerlyke verzameling van extra ryke, goude, zilvere en andere mineralen en versteende saaken, een schoon cabinet met raare hoorens, schelpen en zeegewassen. Een fraay simplicitie cabinet en veelerley andere kostbare rariteyten in verscheide zoorten. Alles nagelaaten by wijlen de Heere Diderick Smith. Het welk verkogt zal werden maandag den 13. Juli 1761*, Amsterdam 1761.
- Smith, Pamela H. en Paula Findlen, 'Introduction', in: *Merchants & Marvels. Commerce, Science and Art in Modern Europe*, New York/Londen, 2002.
- Smith Woodruff, D., *Consumption and the making of respectability, 1600-1800*, New York 2002.
- Smits, J., 'Het oude Egypte, een nieuwe mode? Gerard van Hasselt (1751-1825) over een Corinthisch alabastron uit de verzameling Sloane', in: *BM Gelre* 82 (1991), p. 67-78.
- Snelders, H.A.M., 'De ontvangst van het 'système antiphlogistique' van Lavoisier in Nederland', in: *Documentatieblad Werkgroep Achttiende eeuw*, 1971, p. 60-61.
- Snelders, H.A.M., 'Martinus van Marum 1750-1837', in: A.J. Cox en M. Chamalaun (red.), *Van Stevin tot Lorentz. Portretten van Nederlandse Natuurwetenschappers*, Amsterdam 1980, p. 107-121.
- Snelders, H.A.M., *De geschiedenis van de scheikunde in Nederland*, Delftse Universitaire Pers, Delft 1993.
- Solander, Daniel Carl, *Fossilia Hantoniensia collecta, et in Musaeo Britannico deposita a Gustavo Brander*, Londen, 1766.
- Sorbini, L., *I fossili di Bolca*, Verona 1972.
- Spaink, Gerard, *De Nederlandse Eemlagen, I: Algemeen Overzicht*, Wetenschappelijke Mededelingen K.N.N.V., 29, 1958.
- Speich, Daniel, *Linth Kanal. Die korrigierte Landschaft – 200 Jahre Geschichte*, Glarus 2002.
- Spekkens, J.P.L., 'L'école centrale du département de la Meuse Inferieure, Maestricht 1798-1804', in: *Publications de la Société historique et archeologique dans le Limbourg*, 86, 1951, p. 127-131.
- Spiegel van de Tijd. 225 jaar verzamelen door het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*, Middelburg 1994.
- Spilmont, Jean-Pierre, *Jacques Balmat dit Mont-Blanc*, Chamonix 2003.
- Sprunger, Keith L., 'Frans Houத்துyn, Amsterdams boekverkoper: Preken, uitgeven en de doopsgezinde Verlichting', in: *Doopsgezinde Bijdragen nieuwe reeks* 31, 2005, p. 183-204.
- Star, Pieter van der, *Fahrenheit's letters to Leibnitz and Boerhaave*, Amsterdam 1983.
- Staring, Winand, *Specimen academicum inaugurale de geologia patriae*, Leiden 1833.
- Steenhuis, J.F., 'Lijst van geschriften welke handelen over of van belang zijn voor de geologie van Nederland (1522-1920)', in: *Mededeelingen Rijks Geologische Dienst*, Serie A nr. 4, 1934.
- Stemmler, Joan K., 'A brief note on the authorship of the first Flora Virginia: Clayton, Gronovius and Linnaeus', in: *Virginea Journal of Science* 55, 2004, p. 125-154.
- Steno, N., *Canis Carchariae dissectum caput*, in: *Elementorum Myologiae Specimen*, Florence 1667.
- Steno, N., *De solido intra solidum naturaliter contento dissertationis prodromus*, Florence 1669.
- Steno, N., *Nicolai Stenonis de solido intra solidum naturaliter contento dissertationis prodromus*, Florence 1669.

- Stevin, Hendrik, *Materiae Politicae. Burgherlicke stoffen, vervanghende ghedachtenissen der oeffeninghen des doorluchtichsten Prince Maurits van Orangie*, Leiden 1649.
- Straaten, L.M.J.U. van, 'De palaeontologische collectie', in: J. Schuller tot Peursum-Meijer & W.R.H. Koops (red.), *Petrus Camper (1722-1789), onderzoek van nature*, Groningen 1789, p. 69-78
- Straaten, L.M.J.U. van, 'De mineralogische collectie', in: J. Schuller tot Peursum-Meijer & W.R.H. Koops (red.), *Petrus Camper (1722-1789), onderzoek van nature*, Groningen 1789, p. 79-88.
- Strien, Kees van, 'A Medical Student at Leiden and Paris, William Sinclair 1736-38, deel I', in: *Proceedings of the Royal College of Physicians of Edinburgh* 25, 1995, p. 294-304.
- Strien, Kees van, 'Joseph Banks. Journal of a tour in Holland, 1773': in: *History of ideas; travel writing; history of the book: enlightenment and antiquity*, Voltaire Foundation, Oxford 2005.
- Struyck, Nicolaas, *Inleiding tot de algemeene Geographie benevens eenige Sterrekundige en andere verhandelingen*, Amsterdam 1740.
- Struve, Heinrich von, 'Uebersicht und Beurtheilung der zum Studium der Gebirgskunde veranstalteten geognostischen Suiten-Sammlungen. Ein Beitrag zur geographischen Mineralogie für Sammler und Geognosten', in: Carl Caesar Leonhard, *Taschen-buch für die gesammte Mineralogie, mit Hinsicht auf die neuesten Entdeckungen*, Frankfurt am Main 1812, p. 81-125.
- [Swammerdam, J.J.] *Catalogus musei instructissimi / Catalogus van een seer wel gestofeerde Konstkamer, Inhoudende een grote menichte van allerhande uytheemsche so natuurlijcke als konstelijck uytgewrochte dingen, met onvermoeden arbeit ende meer als gemeene onkosten in vijftig jaeren tijds vergaerdert der Johan Jacobsz Swammerdam, in sijn leven apotheker, zonder plaats*, 1679.
- Swan, Claudia, 'From blowfish to flower still life paintings. Classification and its images, circa 1600', in: Pamela H. Smith & Paula Findlen, *Merchants & Marvels. Commerce, Science and Art in Modern Europe*, New York/Londen, 2002, p. 122-127.
- Swan, Claudia, *Art, Science, and Witchcraft in Early Modern Holland: Jacques de Gheyn II (1565-1629)*, Cambridge 2005.
- Swan, Claudia, 'Of gardens and other natural history collections in Early Modern Holland. Modes of Observation', in: Robert Felse e.a. (red.), *Museum, Bibliothek, Stadtraum. Räumliche Wissensordnungen, 1600-1900*, Berlijn 2010, p. 173-190.
- Swan, Claudia, 'Making sense of medical collections in early modern Holland: The Uses of Wonder', in: Pamela H. Smith & Benjamin Schmidt (red.), *Making Knowledge in Early Modern Europe. Practices, Objects, and Texts, 1400-1800*, Chicago/Londen 2007, p. 199-213.

T

- Tambuyser, P., 'Hugo Strunz en zijn voorgangers, een beknopt overzicht van de evolutie van de mineralensystematiek', in: *Geonieuws* (Maandblad Mineralogische Kring Antwerpen), 27 (3), 2002, p. 58-72.
- Tambuyser, P., *Mineralen herkennen*, Antwerpen 2003.
- Temminck, C.J., *Voorschrift, hoedanig te handelen met voorwerpen van Natuurlijke Historie, ten einde dezelve behoorlijk te verzenden en voor bederf te bewaren*, Leiden 1825.
- Terwen-Dionisius, E.M., 'Vier eeuwen bouwen in de hortus deel I (1587-1815)', in: *Leids Jaarboekje* 72, 1980, p. 35-65.

- Tex, E. den, *Een voorspel van de moderne vulkaankunde in West-Europa, met nadruk op de Republiek der Verenigde Nederlanden*, KNAW, Amsterdam 1998.
- Teyler 1778-1878. *Studies en bijdragen over Teylers Stichting naar aanleiding van het tweede eeuwfeest*, Haarlem 1978.
- Thackray, John, 'Mineral and Fossil Collections', in: Arthur MacGregor, *Sir Hans Sloane. Collector, Scientist, Antiquary, Founding Father of the British Museum*, Londen 1994, p. 123-135.
- Theunissen, B., 'De briefwisseling tussen A.G. Camper en G. Cuvier', in: *Tijdschrift voor de Geschiedenis van de Geneeskunde, Natuurwetenschappen, Wiskunde en Techniek* 3(4), 1980, p. 155-177.
- Theunissen, B., 'A.G. Camper, Cuvier en het Mosasaurusvraagstuk; een case-study van Cuviers paleontologie', in: *Tsch. Gesch. Gnk. Natuurw. Wisk. Techn.* 7 (2), 1984, p. 65-78.
- Theunissen, B., 'Martinus van Marum, 1750-1738. Ten nutte van het algemeen', in: A. Wiechmann en L.C. Palm (red.), *Een elektriserend geleerde*, Haarlem 1987, p. 23-24.
- Thomas, Christine G., 'Sir Hans Sloane and the Russian Academy of Sciences', in: *The British Library Journal* XIV (1), 1988, p. 21-37.
- Tietz, Anke, 'Die geowissenschaftliche Sammlung', in: *Kunst und Wissenschaft um 1800. Die Sammlungen der Oberlausitzischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Görlitz*, Bielefeld 2011, p. 81-95.
- Titius, C.H., 'Auszug aus dem Reise-Journal von seiner vorzüglich zu Besichtigung fremder Naturalien-Sammlungen in dem Jahr 1777 durch Deutschland, nach Holland, England und Frankreich angestellten Reise. Ier Abschnitt: Reise durch Deutschland und Holland', in: *Joh. Bernouilli's Sammlung kurzer Reisebeschreibungen*: IX, Berlijn 1783, p. 147-234.
- Torrens, H., 'Early collecting in the field of geology', in: O. Impey & A. MacGregor, *The origins of museums*, Oxford 1985, p. 204-213.
- Touret L. en T. Wiechmann, 'De betrekkingen van Georges Cuvier met Teylers Museum', in: *Teylers Magazijn* 2, 1984, p. 7-10.
- Touret, L., 'Een onverwachte museumschat', in: *Teylers Museum Magazijn* 3 (1), 1985, p. 4-7.
- Touret, L., 'Aanwinst: een klein geologisch kabinet', in: *Teylers Magazijn* 12, 1986, p. 13-14.
- Touret, L., 'Charles-François Exchaquet (1746-1792) et les Plans en Relief du Mont-Blanc', in: *Annals of Science*, 46, 1989, p. 1-20.
- Touret, L., 'Un rare exemple de cabinet du XVIIIème siècle des "Fossiles" de Musée Teyler de Haarlem (Pays-Bas)', in: *Travaux du Comité Français de la Géologie*, Troisième série, V, 1991.
- Touret, L., 'Crystal models: milestone in the birth of crystallography and mineralogy as sciences', in: J.L.R. Touret & R.W.P. Visser (ed.), *Dutch pioneers of earth sciences*, KNAW, Amsterdam 2004, p. 44-58.
- Trebra, Friedrich Wilhelm Heinrich von, *Erfahrungen vom Innern der Gebirge*, Dessau/Leipzig 1785.
- Troil, Uno von, e.a., *Letters on Iceland, containing observations, on the civil, literary, ecclesiastical, and natural history; antiquities, volcanos, basaltes, hot springs, customs, dress, manners of the inhabitants, &c. &c., made, during a voyage undertaken in the year 1772, by Joseph Banks, assisted by Dr. Solander, Dr. J. Lind, Dr. Uno von Troil, and several other literary and ingenious gentlemen*, Londen 1780.
- Tunbridge, Paul A., 'Jean André De Luc, F.R.S. (1727-1817)', in: *Notes and Records of the Royal Society of London* 26 (1), juni 1971, p. 15-33.
- Turner, Dawson, *Extracts from the literary and scientific correspondence of Richard Richardson, M.D., F.R.S.*, Yarmouth 1835.

U

- Uffenbach, C. von, *Merkwürdige Reisen durch Niedersachsen, Holland und Engeland*, Frankfurt/Leipzig/Ulm, deel 3, 1754.
- Uglow, Jenny, *The Lunar Men: Five Friends Whose Curiosity Changed the World*, London 2002.
- Uilkens, J.A., *Redevoeringen over de volmaaktheden van den Schepper in zijne schepselen beschouwd*, 4 delen, Groningen 1801-1822.
- Uilkens, J.A., *De kennis van den Schepper uit zijne Schepselen, of korte schets der natuurkunde voor den jeugd*, Groningen 1819.
- Ultee, Maarten, 'The politics of professorial appointment at Leiden, 1709', in: *History of Universities* 9, Oxford 1990, p. 167-194.
- Usher, James, *Annals of the World Deduced from the Origin of Time*, Londen 1658, vertaling van *Annales Veteris Testamenti*, Londen 1650.

V

- Vaccari, Ezio, 'Von Tirol nach Venedig: Bergbau und Geologie in den Schriften von Giovanni Arduino (1714-1795), eine wertvolle Quelle zur Bergbau geschichte und Geologie', in: *Geo. Alp.*, Sonderband 1, 2007, p. 155-164.
- Vaccari, Ezio, 'Mining academies as centers of geological research and education in Europe between the 18th and 19th centuries', in: *De Re Metallica* 13, 2009, p. 35-41.
- Vaccari, Ezio, 'Von Tirol nach Venedig: Bergbau und Geologie in den Schriften von Giovanni Arduino (1714-1795), eine wertvolle Quelle zur Bergbau geschichte und Geologie', in: *Geo. Alp.*, Sonderband 1, 2007, p. 155-164.
- Valmont de Bomare, Jacques Christophe, *Algemeen en beredenerent woordenboek der natuurlyke historie: behelzende de historie der dieren, planten en mineralen, en die der hemelsche lichamen, der verbevelingen, en andere voorname verschynselen der natuur: benevens de historie en beschryving der enkele drogerijen, welke de drie ryken opleveren, hun gebruik in de geneeskunst, in het gemeene leven, landbouw, konsten en handwerken*, Dordrecht 1767-1770, 3 delen.
- Valentijn, François, *Oud en Nieuw Oostindien, vervattende een naaukeurige en uitvoerige verhandeling van Nederlands Mogentheyd in die gewesten. Benevens eene wydluiftige beschryvinge der Moluccos, Amboina, Banda, Timor en Solor, Java en alle de Eylanden onder dezelve Landbestieringen behoorende: het Nederlands Comptoir op Suratte, en de Levens der Grootte Mogols [...]*, Dordrecht/Amsterdam, 5 delen, 1724-1726.
- Valkenburg, C.C. van, *Bevorderaars der Wetenschap*, Haarlem 1978.
- Vallisneri, Antonio, *Di corpi marini che su' Monti si trovano; della loro origine, e dello stato del mondo avanti il Diluvio, nel Diluvio, e dopo il Diluvio: Lettere Critiche*, Venetië 1721
- Varenius, Berbarudus, *Geographia Generale*, 1650.
- Veen, F.R. van, 'Early ideas about erratic boulders and glacial phenomena in The Netherlands', in: R.H. Grapes e.a. (red.), *History of geomorphology and Quaternary Geology*, Geological Society, Londen, Spec. Publ. 301, 2008, p. 159-169.
- Veen, F.R. van, 'Oude Leidse geologen en de ouderdom van de aarde', in: *Leids Jaarboekje* 98, 2006, p. 47-66.

- Veen, F.R. van, 'Nicolaus Steno en de Put', *Geobrief, nieuwsbrief KNMG/ALW/KTFG* 31 (3), 2007, p. 14-16.
- Veil, Helmut, *Mitten im Umsturz Europas. Der Geologe und Revolutionär Faujas de Saint-Fond (1741 bis 1819)*, Frankfurt am Main 2012.
- Velde, A.J.J. de, De 2e en de 3e Engelsche reeksen der brieven van Antoni van Leeuwenhoek, in: *Verslagen Mededelingen Koninklijke Vlaamse Academie Taal*, 1924, p. 135-136.
- Verhagen, A. en D. Mol, *De Grootte Wielen: er was eens... Wie woonden er in de Grootte Wielen in de ijstijd?* Norg 2009.
- Vermij, Rienk H., 'Bernard Nieuwentijt en de physico-theologie', in: *Documentatieblad Werkgroep Achttiende Eeuw* 20 (1988), p. 153-178.
- Vermij, Rienk H., *Secularisering en natuurwetenschap in de zeventiende en achttiende eeuw, Bernard Nieuwentijt*, Amsterdam 1991.
- Vermij, Rienk, 'Wetenschap en geloof: licht en duisternis?', in: Bert Theunissen, Casper Hakfoort e.a. (red.), *Newtons God en Mendels Bastaarden. Nieuwe visies op de 'helden van de wetenschap'*, Amsterdam 1997, p. 153-169.
- Vermij, Rienk, *De wetenschappelijke revolutie. Van Aristoteles naar Newton*, Amsterdam 2004.
- Verster, F., 'Bericht wegens twee elephants-beenderen naaby 's Bosch gevonden, met eenige aanmerkingen over dezelve', in: *Verhandelingen der Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen* 23, 1786, Berichten, p. 55-84.
- Verzyl, J.J.M.H., Bosc de la Calmette, *Jaarboek voor Genealogie*, 3, 1959, p. 181-193.
- Vincent, Levinus, *Wondertooneel der nature, geopent in eene korte beschryvinge der hoofddeelen van de byzondere zeldsaamheden daar in begrepen*, Amsterdam 1706.
- Vincent, Levinus, *Het tweede deel of vervolg van het wondertooneel der natuur, ofte een korte beschrijvinge zo van bloedeloze, zwemmende, vliegende, kruipende, en viervoetige geklaauwde eyerleggende dieren, als van hoornen, schulpen, koraalen, zee-heesters, metallijke en in steen veranderde dingen [...]*, Amsterdam 1715.
- Vincent, Levinus, *Elenchus tabularum pinacothecarum atque nonnullorum cimeliorum in gazophylacio - Description abrégée des planches qui representent les cabinets et quelques unes des curiosités contenues dans le théâtre des merveilles de la nature*, Haarlem 1719.
- Visser, R.P.W., 'Dutch Palaeontologists of the 18th century', in: *Janus* 62, 1975, p. 135-149.
- Visser, R.P.W., 'De geologische wetenschappen in Nederland gedurende de 18e eeuw', in: *Documentatieblad Werkgroep Achttiende Eeuw*, 31/32, 1976, p. 25-45.
- Visser, R.P.W., *The zoological work of Petrus Camper (1722-1789)*, Amsterdam 1985.
- Visser, R.P.W., 'De ontwikkeling van het natuurhistorisch museum sedert 1750', in: E. Bergvelt e.a. (red.), *Verzamelen. Van rariteitenkabinet tot kunstmuseum*, Heerlen 1993, p. 261-278.
- Visser, R.P.W., 'De Eerste Klasse van het Koninklijk Instituut: de natuurwetenschappen tussen nut en geleerdheid', in: W.P. Gerritsen (red.), *Het Koninklijk Instituut (1808-1851) en de bevordering van wetenschap en kunst*, Amsterdam, 1997, 39-61.
- Voigt, J.C.W., *Versuch einer Geschichte der Steinkohlen, der Braunkohlen und des Torfes, nebst Anleitung, diese Fossilien kennen und unterscheiden zu lernen, sie aufzusuchen und anzuwenden*, 2 delen, Weimar 1802-1805.

- Voorhoeve, M.E., 'Het Museum van Natuurlijke Historie', in: J. Kingma e.a. (red.), *Universitair leven in Groningen 1614-1989. Professoren en studenten*, Groningen 1989.
- Vossius, Isaac, *Discours van de rechten ouderdom der wereldt. Waer in ghetoondt wordt dat de werelt ten minsten 1440 jaren ouder is, dan men gemeenlijck reeckent*, Amsterdam 1660.
- Vries, C.P. de, 'Stratigrafie', in: *Gea*, september 2005, 3, p. 71-72.

W

- Wagenitz, Gerhard, 'Christian Wilhelm Büttner, 1716–1801', in: Karl Arndt, Gerhard Gottschalk en Rudolf Smend (red.): *Göttinger Gelehrte. Die Akademie der Wissenschaften zu Göttingen in Bildnissen und Würdigungen 1751–2001*, I, Göttingen 2001, p. 34.
- Wahlgren, R., 'Herpetology in the Transactions of the Royal Swedish Academy of Sciences (etc.)', in: *International Society of the History and Bibliography of Herpetology*, 10 (20), 1999, p. 7-21.
- Wallerius, J. G., *Mineralogia, eller Mineral-riket, indelt och beskriverit af Johan Gotschalk Wallerius*, Stockholm 1747.
- Wallerius, J. G., *Mineralogie, oder Mineralreich, von Ihm eingeteilt und beschrieben, ins Deutsche übersetzt von Johann Daniel Denso*, Berlin 1750.
- Johan Gottschalk Wallerius, *De terra Adamica: dissertatio gradualis*, Strengnesiae 1760
- Walsh, Kevin, *The representation of the past. Museums and heritage in the post-modern world*, Londen 1992.
- Watson, White, *Catalogue of a Collection of Fossils, the Productions of Derbyshire, in Her Grace the Duchess of Devonshire's Cabinet at Chatsworth: Arranged According to the Order of the Respective Strata in which they are found; Accompanied with a Tablet Representing a Section of the strata in Derbyshire, with a Printed Explanation*, 1804.
- Weekenstroo, Florine, 'Lalandes 'Voyage de Holland'. The itinerary of an astronomer, 1774', in: *Studium* 5 (4), 2012, p. 240-251.
- Weiss, Martin P.M., *The masses and the muses. A History of Teylers Museum in the Nineteenth Century*, dissertatie Leiden 2013.
- Wendland, Folkwart, *Peter Simon Pallas (1741-1811): Materialien einer Biographie*, Berlin 1991.
- Werner, Eric, *Les lieux du coeur, Un pasteur genevois sur les pas de Jean-Jacques Rousseau*, Xenia, 2011.
- Whiston, W., *A New Theory of the Earth, From its Original, to the Consummation of All Things, Where the Creation of the World in Six Days, the Universal Deluge, And the General Conflagration, As laid down in the Holy Scriptures, Are Shewn to be perfectly agreeable to Reason and Philosophy*, Londen 1696.
- Whitehead, P.J.P., 'Emanuel Mendez da Costa and the conchology, or Natural History of Shells', in: *Bulletin of the British Museum of Natural History (Historical Series)*, 6, 1977, p. 1-24.
- Whitehead, P.J.P., 'Georg Markgraf and Brazilian Zoology', in: E. van den Boogaart (red.), *Johan van Nassau-Siegen 1604-1679*, Den Haag 1979, p. 424-471.
- Wiechmann, A. en L.C. Palm (red.), *Een elektriserend geleerde. Martinus van Marum 1750-1837*, Haarlem 1987.
- Wiechmann, A., *De verzameling medicijnen van een Amsterdamse stadsdokter*, Museum Boerhaave, Mededeling 253, Leiden, 1992.

- Wielema, M.R., 'Nicolaus Engelhard (1696-1765): de Leibniz-Wolffiaanse metafysica in Groningen', in: H.A. Krop e.a. (red.), *Zeer kundige professoren: beoefening van de filosofie in Groningen van 1614 tot 1996*, Hilversum 1997.
- Wijnands, D.O., 'The letters of Maarten Houuttuyn to Carl Peter Thunberg (1780-1790)', in: *Proceedings of the Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Series C, Biological and Medical Sciences*, vol. 93, 1990, p. 77-95.
- Wilson, Wendell E., *The history of mineral collecting 1530-1799*, Tuscon 1994.
- Wilson, Wendell E., 'Fabien Gautier d'Agoty and his Histoire Naturelle Règne Minéral (1781)', in: *Mineralogical Record* 26, 1995, p. 65-76.
- Winkler, T.C., *Catalogue systématique de la Collection Paléontologique (Musée Teyler)*, Première Livraison, Haarlem 1863, p. IV.
- Winkler, T.C., Teyler's Museum. *Gids voor den bezoeker van de verzameling versteeningen*, Haarlem 1887.
- Winkler Prins, Cor F., 'Geological collections of the Nationaal Natuurhistorisch Museum (Leiden, The Netherlands): cultural heritage of the geosciences and mining', in: *Scripta Geologica Special Issue 4*, 2004, p. 293-307.
- Winter, P.J. van, 'Het aandeel van den Amsterdamschen handel aan den opbouw van het Amerikaansche Gemeenebest', in: *Werken uitg. Ver. Ned. Econ. Hist. Archief*, 1-2, 7-9, 1927-1933.
- Wistar, Caspar, 'A description of the Bones deposited by the President, in the Museum of the Society, and represented in the annexed plates', in: *American Philosophical Society Transactions*, 1799, p. 526-531.
- Witry, L'abbé de, 'Mémoire sur les fossiles du Tournaisis; et les pétrifications en général, relativement à leur utilité pour la vie civile', in: *Mémoires de l'Académie Impériale et Royale des Sciences et Belles-Lettres de Bruxelles* 3, 1780, p. 15-44.
- Wittop Koning D.A. en Th. H. Lunsingh Scheurleer, 'De simpliciakast van het Collegium Medico-Pharmaceuticum te Delft', in: *Bulletin Rijksmuseum*, 8 (3), 1960, p. 69-82.
- Witsen, Nicolaas, *Aaloude en hedendaagsche scheepsbouw en bestier*, Amsterdam 1670.
- Witsen, Nicolaas, *Noord en Oost Tartarye, ofte bondig ontwerp van eenige dier landen en volken, welke voormaels bekend zijn geweest : beneffens verscheide tot noch toe onbekende, en meest nooit voorheen beschreeve Tartarsche en naaburige gewesten, landstreeken, steden, rivieren, en plaetzen, etc.*, Amsterdam 1705.
- [Witsen, N.,] *Catalogus van de uitmuntende en zeer vermaarde konst- en natuurkabinetten (...) zeer keurlyk by een vergadert en naargelaten door den WelEd: Heer en Mr. Nicolaas Witsen*, Amsterdam 1728.
- Woodward, John, *An Essay toward a Natural History of the Earth: and Terrestrial Bodies, especially Minerals: as also of the Seas, Rivers and Springs. With an Account of the Universal Deluge: and of the Effects that it had upon the Earth*, Londen 1695.
- Woodward, John, *Brief Instructions for making observations in all parts of the World*, Londen 1696.
- Woodward, John, *Fossils of all kinds, digested into a Method*, Londen 1728.
- Woodward, John, *An Attempt towards a Natural History of the Fossils of England*, 2 delen, Londen 1728 en 1729.
- Worp, J.A., *Constantijn Huygens, Briefwisseling, deel III*, 1640-1644, Den Haag 1914.
- Woud, A. van der, *De Bataafse hut. Denken over het oudste Nederland (1750-1850)*, Amsterdam/Antwerpen 1998.

Wulf, Andrea, *The Brother Gardeners: Botany, Empire and the Birth of an Obsession*, Londen 2008.

Y

Young, Davis A. en Ralph F. Stearley, *The Bible, Rocks and Time: Geological evidence for the age of the Earth*, Westmond 2008.

Z

Zagwijn, W.H., 'Berkhey's Treatise on the grounds of Holland (1771): geology before the term existed', in: J.L.R. Touret & R.P.W. Visser, *Dutch pioneers of the earth sciences*, Amsterdam 2004, p. 1-32.

Zanen, Sylvia van, 'Een uitzonderlijke verscheidenheid'. *Planten, vrienden en boeken in het leven en werk van Carolus Clusius (1526-1609)*, dissertatie Leiden 2016.

Zenger, D.H. e.a., 'Dolomieu and the first description of dolomite', in: B. Purser e.a. (red.), *Dolomites. A volume in honor of Dolomieu. International Association of Sedimentologists: Special Publication 21*, 1994, p. 21-28.

Zuidervaart, Huib J., *Van 'Konstgenoten' en Hemelse Fenomenen. Nederlandse sterrenkunde in de achttiende eeuw*, Rotterdam 1999.

Zuidervaart, H., 'Het 'Kabinet der Natuurlijke Zeldzaamheden' van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen 1771-1869', in: B. Sliggers (e.a.), *Het verdwenen museum*, Blaricum 2002, p. 155-174.

Zuidervaart, Huib J. en Rob H. van Gent, 'A Bare Outpost of Learned European Culture on the Edge of the Jungles of Java', in: *Isis* 95 (1), 2004, p. 1-33.

Zuiderweg, Adrienne M., 'Jacobus Cornelis Mattheus Radermacher (1741-1783). Een notabel wetenschapper te Batavia', in: *Indische Letteren* 6, 1991, p. 161-174.

Zwaag, P. van der Zwaag, *Wouter van Doeveren (1730-1783), leven en werken van een 18^e eeuwse hoogleraar in de geneeskunde*, Assen 1970.